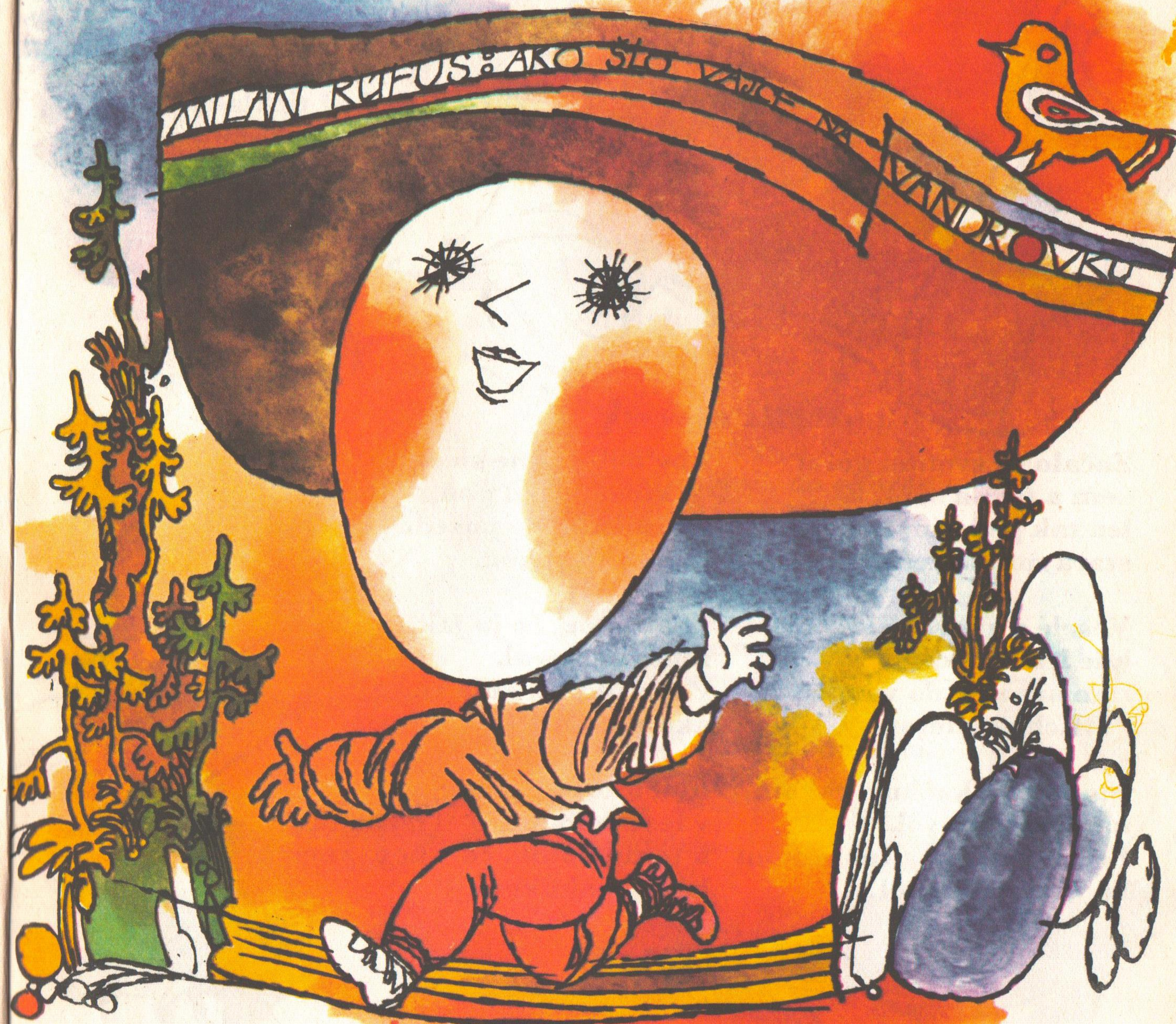

Ako šlo vajce na vandrovku MILAN RUFUS

Kričí vajce: „Nezmierim sa,
nenechám to tak!
Vari budem praženica?
Veď ma zniesol vták!“

Komu pravda oči kole,
nech ma dohoní!
Neumriem ja na kastróle,
ale na koni!“

Hladní boli, poprosili
z toho jediva.
Ale baba do nich jačí
ako bláznivá.

„Nakrmit? Fuj, pakuje sa!
Také mátohy...!“
Nedoriekla, vôl ju nabral
krásne na rohy.

Zaniesol ju do húštavy.
„Pekne sa tu riad!
Keď sa z domu vypraceme,
prídi umyt riad!“

Keď už tiekla na to jedlo
slina kdekomu,
vracajú sa zbojnícká
horou do domu.

„Nežeňme sa, kamaráti,
darmo do skazy!“
Ale vajce neustúpi,
dáva rozkazy.

Začalo sa svetom gúľať
sem a tam a sem,
len tak pod ním hrkotala
stará matka zem.

Veselé a zhovorčivé,
kde len zachcelo,
tam si našlo do vandrovky
ďalších priateľov.

Na potoku kačku s rakom,
na dvore bol vôl.
Potom kohút za moriakom
ku nim primokol.

Aby boli pekne siedmi,
— ktosi poslal poň —
ku tulákom neposedným
pridal sa aj kôň.

Idú cestou, čo ju jakživ
nikto nemeral.
Popredku sa gúľa vajce
ako generál.

Idú, idú, až i prídu
v lese velikom
k tomu domu, čo v ňom varí
baba zbojníkom.

„Nebojím sa čerta ani
jeho matere.
Vôl si stane do pitvora,
koník za dvere.“

Kačka nech si pod lavicou
dobře zašantí.
Kohút nech sa vyteperí
hore na pánty.

Pre mňa bude kozub, keď mám
pancier na sebe.
Ale najprv vyhasíme
oheň v pahrebe.“

Čo im rieklo, nepovedia
moriak ani rak.
Zbojník, čo šiel na výzvedy,
ten to videl tak:

„Utekajme, kamaráti,
tam sú samí zlí!
Jeden ma už na pitvore
nabral na vidly.“

Keď som si chcel na kozube
oheň spraviť — rrach!
vyletel mi k samej hube
vriaci pušný prach.

Chcem sa umyť, a tu krajčír
pripraví mi krst —
hneď mi strihá nožnicami
ruku, nielen prst.

Vo dverách ma potom čižmár
mlatkom ovalil.
Čo vám ich v tej izbe bolo,
každý ma len bil!

Zhora kričí udrri, udrri,
zdola tak, tak, tak!
Hja veru, nech nie som múdry,
už ma drží kat.

Kričal vonku — kriky, kriky,
kriky, kikoré,
tu je slučka na tú hlavu,
hybaj ty hore!

Lepšie sa nám v hore stratiť,
lepšie, hej veru!“
Dojedali kamaráti
v dome večeru.

Len to vajce zhladúvali
darmo po stole.
Dúchal zbojník do pahreby
— puklo v popole.

Upieklo sa na uhlíkoch,
hriali na telo.
Našlo vajce na krajsvete,
čo tak nechcelo.

„Škoda,“ riekli hodovníci,
„škoda lúčenia.
Už mu len tá praženica
bola súdená.“

Sovietske námestie

ARKADIJ GAJDAR

Bolo to v roku 1919, myslím, že vo februári. Mal som práve pätnásť rokov. Vtedy veliteľ, ktorý ma dobrosrdečne volal „spojka“ alebo „pobočník“, povedal:

„Idem na Sovietske námestie. Nerozplač sa, hrdina! Vzal by som ťa so sebou, ale v aute nemáme benzín, takže pôjdem na koni.“

Ja som však už vedel, prečo idú všetci vojaci na Sovietske námestie. Vystrel som sa a prosím:

„Súdruh veliteľ, dovoľte aj mne ísť na koni.“ Veliteľ ma iba upozornil: „Ale že sa tam budeš poriadne držať!“

Rozbehol som sa do stajne vybrať si miernejšieho koňa, lebo vtedy som ešte nebol v sedle veľmi istý.

Ibaže všetky pokojné kone boli úbohé ospanlivé mrciny. A tak mi osedlali vysokého, záludného koňa, ktorý — len čo sa ocitol na

námestí — začal fŕkať, hádzať hlavou a strkať do druhých koní.

Zhromaždenie sa už začalo. Z balkóna Moskovského sovietsu hovorili najlepší komunisti z rozličných krajín.

Ostatní jazdci na mňa zlostne pokukávali, ticho nadávali a nebadane štuchali do koňa rukoviatkou biča a čižmami.

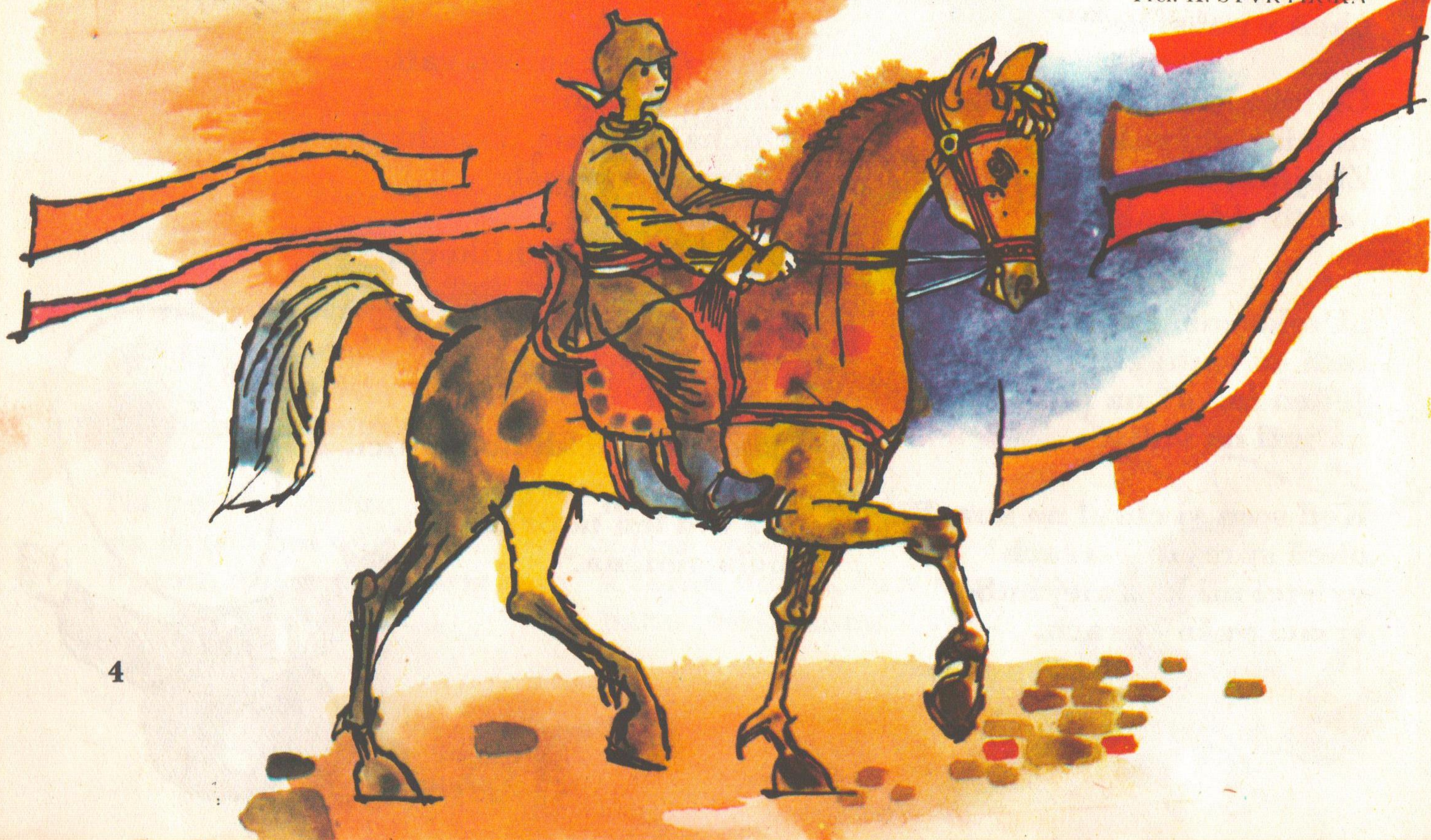
Odrazu celé námestie prestalo dýchať. Na balkón vyšiel Lenin. Od radosti som sa postavil v strmeňoch, no kôň sa vzopäl, zafŕkal a začal cúvať.

Počas celej Leninovej reči som všetko svoje skromné jazdecké umenie vynakladal iba a iba na to, aby som nejako udržal koňa v pokoji. Keď už mne nedovolí počúvať, nech aspoň ostatní počujú, myslel som si.

Keď Lenin dohovoriť a námestie sa rozburácalo hudbou a volaním, zlostne som pretiahol koňa bičom, vyrazil z radu a hnal som sa po zaviatych moskovských uliciach.

Viac ráz som už Lenina nevidel ani nepočul. Ale vtedy mi ostatní — ako kto vedel — opakovali, čo Lenin hovoril. Zamyslel som sa nad tým, požiadal som veliteľa a tneď som už odchádzal s červenoarmejcami na front — k vzdialenej Dvadsiatej armáde.

Prel. K. ŠTVRTEČKA

Adelka Zvončeková

JÁN ULÍČIANSKY

Stretol som sa raz s Barborkou. Kreslila si nič na bránu nášho domu.

V našom dome bývajú samí poriadni ľudia, a preto som ju napomenul:

„Nesmieš čmárať kriedou po bráne!“

Barborka sa na mňa vyčítavo pozrela a povedala:

„To nie sú čmáraniny. To je koníček!“

Zahanbil som sa.

„No dobre,“ povedal som. „Ale prečo kreslíš na bránu koníčka?“

„Aby som vedela, ktorá je naša.“

Toto dievčatko som v dome ešte nevidel, preto som mu položil zopár otázok:

„Ako sa voláš?“

„Barborka Biela.“

„Tak ty si BB.“

Mlčala.

„Nevieš, čo je BB?“

„Puding.“

„Správne. A koľko máš rokov?“

„Päť a pol.“

„Ktoré je tvoje obľúbené jedlo?“

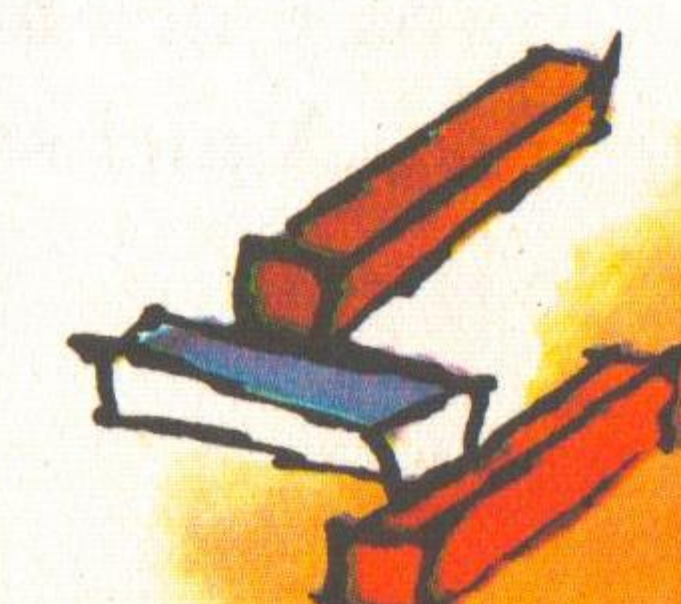
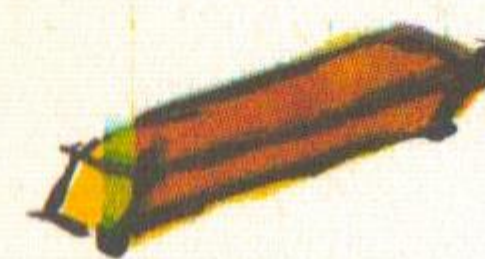
„Špenát a zeleninová polievka.“

Pochopil som, že Barborka je na takéto rozhovory zvyknutá a vie, ako sa má správne odpovedať. Preto som ju zaskočil:

„Co by si najväčsm chcela?“

„Najväčšmi by som chcela mať staršiu sestru,“ odpovedala celou vetou.

„Prečo práve staršiu sestru?“

„So staršou sestrou sa dá pekne hrať.“

Všetky Barborkine odpovede sa mi páčili a zapísal som si ich. Potom som na Barborku zabudol.

Raz, keď nám nefungoval výťah, musel som ísť na trináste poschodie peši. Na piatom poschodí stála skriňa a dvaja neznámi muži. Nemohol som ísť ďalej.

„Otvor nám, Barborka, nesieme vám skriňu!“ naliehali.

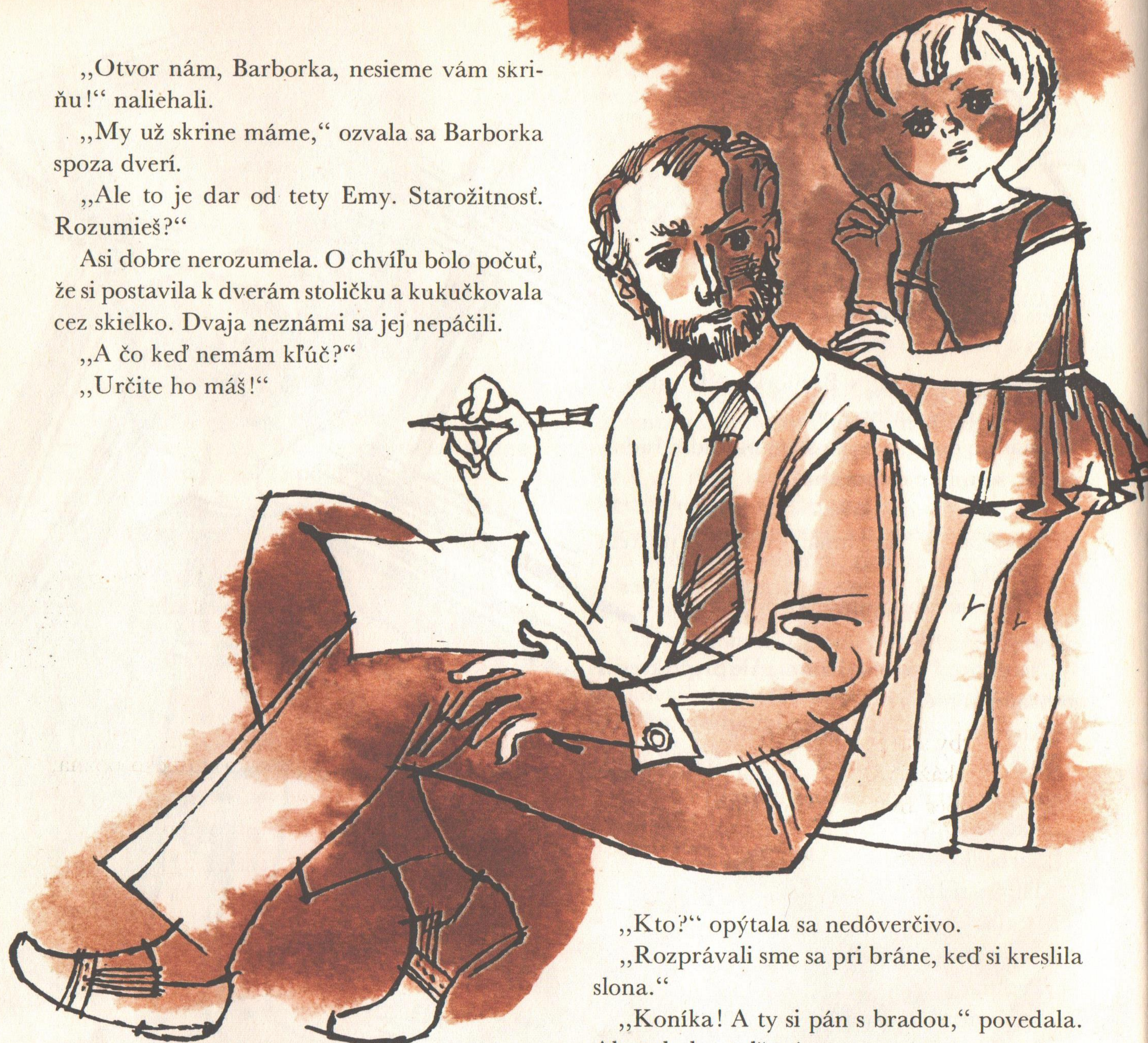
„My už skrine máme,“ ozvala sa Barborka spoza dverí.

„Ale to je dar od tety Emy. Starožitnosť. Rozumieš?“

Asi dobre nerozumela. O chvíľu bolo počuť, že si postavila k dverám stoličku a kukučkovala cez skielko. Dvaja neznámi sa jej nepáčili.

„A čo keď nemám kľúč?“

„Určite ho máš!“

„Kto?“ opýtala sa nedôverčivo.

„Rozprávali sme sa pri bráne, keď si kreslila slona.“

„Koníka! A ty si pán s bradou,“ povedala. Ale nebola nadšená.

Keď som na druhý deň ráno odchádzal do práce, skriňa už na chodbe nestála.

O niekoľko dní ma Barborka čakala pred domom. Hrala sa s loptou, ale ja som cítil, že čaká práve na mňa.

„Dobrý deň, ujo,“ pozdravila ma.

Veľmi som sa potešil. Bol som už ujo — a nie iba pán s bradou.

„Videl si skriňu od tety Emy?“ spýtala sa.

„Viem, že mám. Ale keby som nemala, nemohla by som vám otvoriť.“

„To by si nemohla.“

„Tak ho radšej nemám.“

„Počúvaj! Nehraj sa s nami, lebo sa nahneváme!“

Zamiešal som sa do rozhovoru.

„To som ja, Barborka.“

„Videl.“

„Páčila sa ti?“

Nevedel som, akú odpoveď Barborka očakáva. Ale odrazu sa mi skriňa zjavila pred očami. Vyrezávaná, pomaľovaná... Povedal som:

„Áno, veľmi sa mi páčila.“

Barborka si uľahčene vydýchla.

„Napiš list môjmu oteckovi.“

Napísať? Prečo napísať? A čo napísať? A prečo práve ja?

Vtedy mi Barborka porozprávala, ako sa veci majú.

Teta Ema, ktorá nosí modré vlasy, im darovala skriňu. Mamičke sa páči, oteckovi nie.

„Ujo, napíšeš mi ten list?“

Ešte stále som nevedel, o aký list Barborke vlastne ide.

„Otecko hovorí, že sa nám skriňa nikde nevmetí.“

„Otecko má určite pravdu.“

„Mohla by stáť v mojej izbe.“

„A neprekážala by ti?“

„Nie, vôbec by mi neprekážala. Buď taký dobrý, napíš, že skriňa je veľmi pekná. Tebe otecko uverí.“

„Prečo práve mne?“

„Lebo máš bradu.“

Musel som uznať, že Barborka nikdy nerozprávala hlúposti. Sadol som si na schody. Vybral som z aktovky papier a napísal som krasopisne.

VAŽENÝ PÁN BIELY,
VAŠA STARÁ SKRIŇA
JE VEĽMI KRÁSNA.
ČLOVEK, KTORÝ JU ZHOTOVIL,
MAL RUKY ZO ZLATA
A V SRDCI MU SPEVAL
ŠKOVRAŇOK.

„Ano, áno,“ zaradovala sa Barborka. „Sú na nej srdiečka i vtáčiky!“

TETA EMA VÁM CHCELA
UROBIŤ RADOŠŤ. ISTÉ SA
DRŽÍ MÚDREJ ZÁSADY —
LEN TO JE TVOJE,
ČO DARUJEŠ. VÁŽTE
SI TEN DAR!

„Ako sa mám podpísať?“

„Len tak, že si išiel okolo a že si ju videl.“

OKOLOIDÚCI

napísal som zreteľne.

Barborka bola spokojná. A ja tiež.

Na druhý deň ma čakala pri bráne.

„Napísal som dobrý list?“

„Nie,“ povedala smutne. „Otecko si ho prečítal a rozhodol sa, že skriňu daruje múzeu.“

„To ma veľmi mrzí...“

„Príď k nám ako pán z múzea a povedz, že sa skriňa do múzea nevmetí.“

„To je nemožné, Barborka. Otecko pozná, že nie som pán z múzea.“

„A keby si mal klobúk a čierne okuliare?“

„Ani tak. Pán z múzea sa musí rozumieť do starých vecí alebo do starých džbánov. Prečo ti na tej skrini tak záleží?“

„Lebo, lebo v nej býva Adelka Zvončeková,“ povedala Barborka.

„Kto v nej býva?“

„Adelka Zvončeková,“ opakovala. „A my sa spolu hráme.“

Nastúpili sme do výťahu. Chytila ma za ruku a začala mi rozprávať o Adelke Zvončekovej. A vtedy som pochopil, že Adelka Zvončeková, ktorá býva v starej skrini, sa stala Barborke najlepšou kamarátkou. A odrazu som začal ľutovať, že som nevedel veci zariadiť tak, aby Barborka a Adelka Zvončeková boli navždy spolu.

Dobrodružstvo so slnkom

Uvidelo slnko rínok
plný zreých mandarínok.
Prosí tetku pri tom pulte:
„Nože ma k nim trošku stúľte!“

Išla tade jedna strinka.
Zhíkla: „Obria mandarínka!
Odvážte tú mandarínku
na raňajky pre Darinku!“

Kúpila tú obryňu,
položila na skriňu.

Ráno šmátra nad i pod.
Kdeže je ten vzácny plod?

„Rata!“ skrikne. „V našej skrini
rabovali v noci kmíni!“
Čícerkom sa slzy rinú.
„Aha, máme prázdnu skriňu!“

A vtom — ticho oblok brinká.
Ža sklom pláva mandarínka.
Ulapia ju, zázračnicu-obryňu?
Vyskočila na nebeskú oblinu.

Čosi sa tu naučila.
Trošičku.
Teraz ona lúpe deťom kožtičku.

Čo je najlepšie na svete

HANA SUCHÁ

„Kukučkovci, tí sa majú,“ vzdychol si Peter, keď sa túžobne zadíval na uja Kukučku za volantom. Ale so šťastím Kukučkovcov to nebolo celkom v poriadku. Peter nemohol všetko vedieť. Nuž, bolo to tak, Kukučkovci mali chatu, mali auto, mali krásne zariadený byt s rvbičkami a farebným

televízorom, krásne sa obliekali, jedávali samé maškrtky, kupovali si na potešenie plno pekných vecí, v lete chodili k moru, v zime do hôr.

Ale keď išli Kukučkovci na chatu, netešili sa. Keď sa vozili v drahom aute, boli neveselí. Keď sa vyobliekali ani grófi, boli utrápení. Keď sa najedli sťa na kráľovskej hostine, iba smutne pozerali. Keď si nakúpili krásnych vecí, v duchu si hovorili: Načo? Pre koho? Komu? Motkali sa pri mori a pozerali, ako šantia ohorené decká. Brodili sa snehom, lyžovali a zasa len po

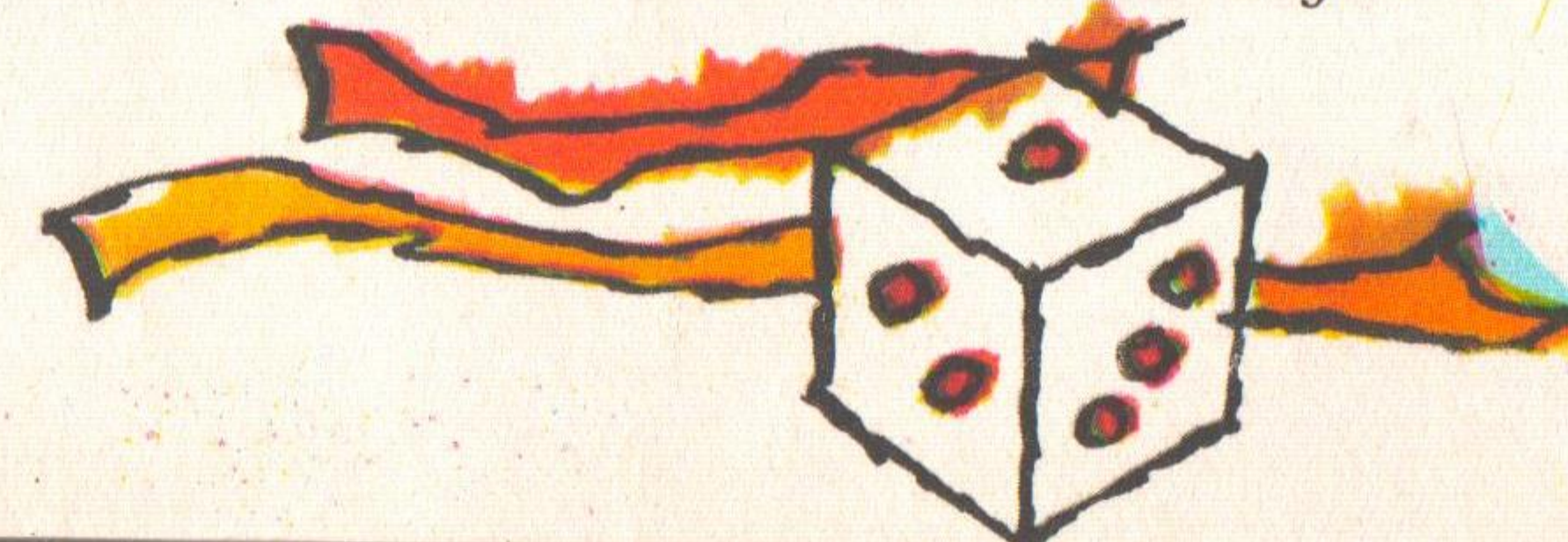
deťoch pozerali. A prvého septembra, keď sa deti húfne ponáhľali do školy, keď ich bolo plné mesto, radšej ani nevyšli na ulicu. Smútok im zaľahol na duše, keď videli deti a kvety.

Lebo Kukučkovci boli iba dvaja. Pán Kukučka a pani Kukučková. A veľmi chceli byť traja, štyria alebo aj piati. Chceli byť, a neboli. Takže napokon mali byť prečo smutní. Lebo deti, to je najlepšie na svete.

Kukučkovci boli smutní dosť dlho. Zo desať rokov. Veru dosť. A potom si pomysleli, my sme sami, samučičkí, a na svete je veľa detí, ktoré sú tiež samučičké samy. Možno by nás niektoré z tých detí chcelo.

Čoby nie. Všetky deti chcú mať mamu aj otca. Lebo mama a otec, to je to najlepšie na svete.

Raz, keď svietilo slnko a všetko bolo nezvyčajne krásne,

Mamina hra na rýchlik

Ihla je rušeň na niti
a nitka vláčik haditý.

Daj pozor, rušeň, priprav sa!
Ukazovák je výpravca!

Obchádza vláčik na trati
cíp lúky-sukne strapatý.

Pst! Počut tichý škripot bŕzd.
Nehoda: cestu zastal prst.

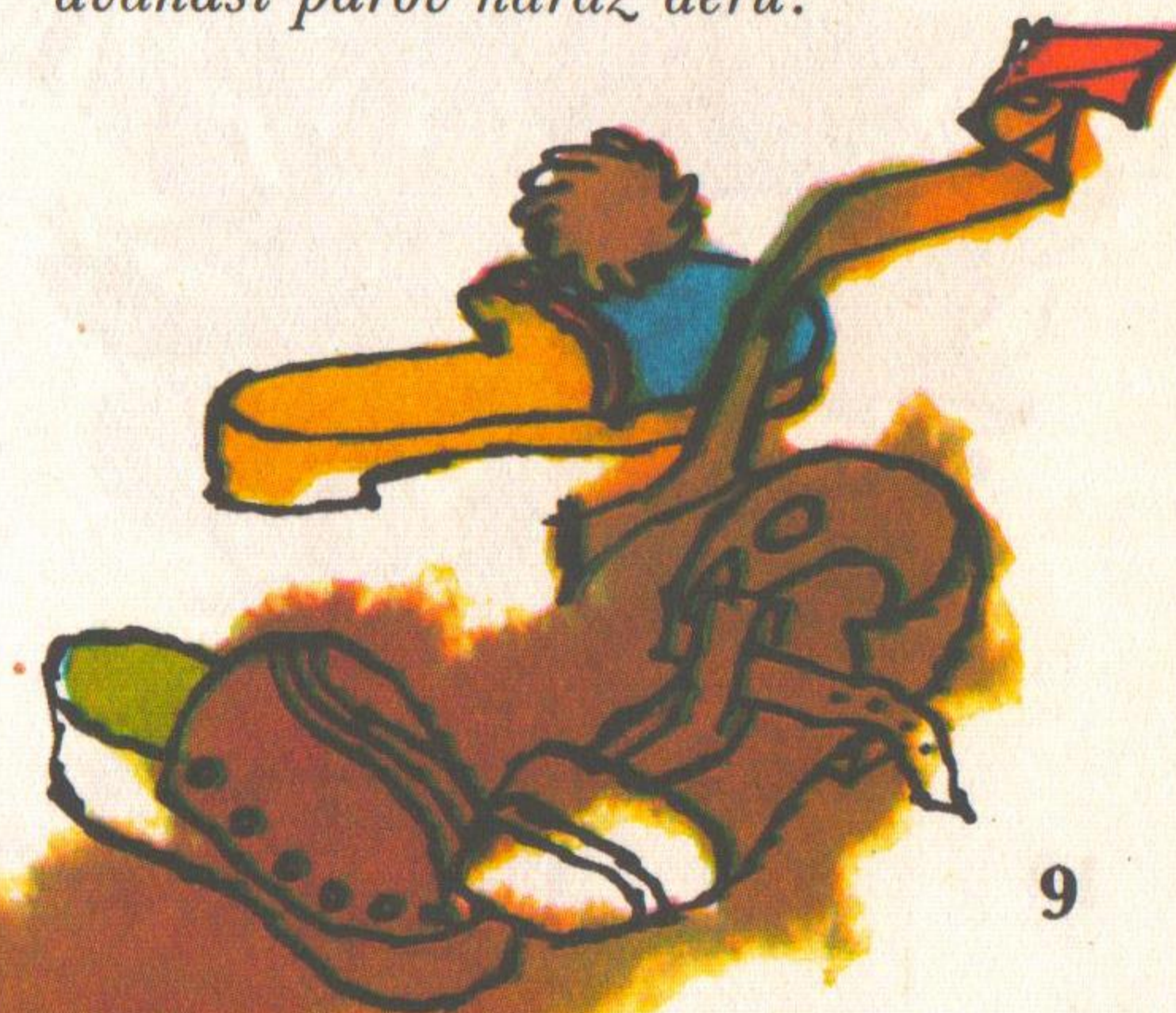
O dvanástich črieviciach

Keby mesto Levice
šilo zlaté črievice,
mali by aj v erbe Levíc
dvanásť párov zlatých črievic.

Nezhácte sa, Levičania!
Nie je to vec nezvyčajná.

Princezničky s jasnou tvárou
rad za radom tucet párov
v divom tanci zodrali,
kým neboli kovraly.

Moje dcéry teraz veru
dvanásť párov naraz derú.

Maliar a boháč

LUBICA MALÍKOVÁ

Bol raz jeden chudobný maliar, ktorý maľoval iba stromy. Keď bol veselý, stromy boli zelené a plné vtáčích hlasov. Keď mal sviatok, stromy boli biele, rozkvitnuté. Keď však prišla zima, maliar bol smutný a tak maľoval čierne stromy s vrana-
mi na holých konároch.

V tej krajine žil aj boháč Závistlivý. Inak sa ani volať nemohol, pretože okrem peňazí a závidí nemal nič. Nemal krásu ani múdrosť, nemal lásku ani česť. Dozvedel sa o priateľ-

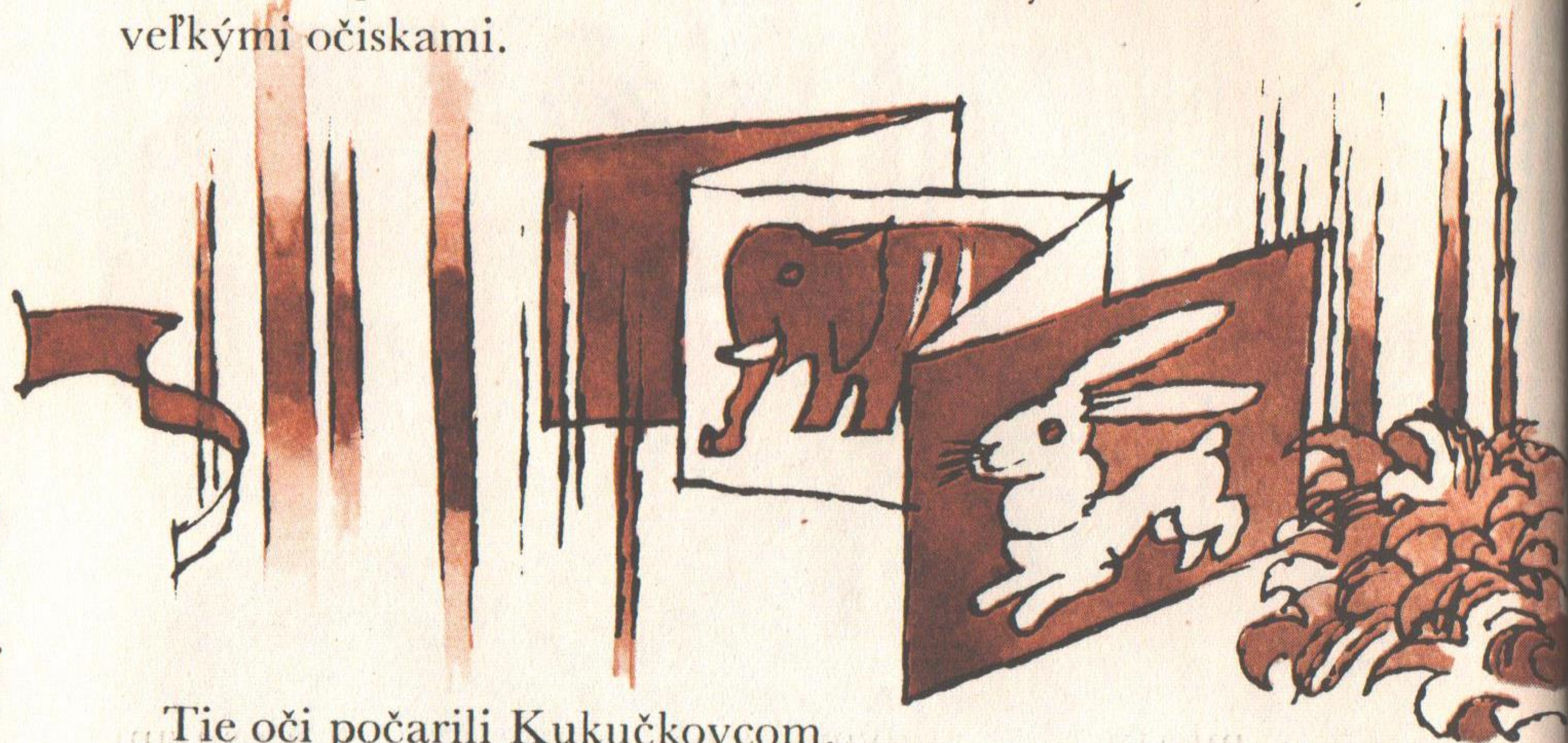
nasadli do auta a vybrali sa do sveta, aby si našli dievčatko. Slniečko ich doviedlo rovno do veľkého domu, kde bolo veľa detí, malých i väčších, a o tie sa nestarali mamy, ale tety.

„Kto by chcel ísť s nami, deti?“ zažartoval pán Kukučka.

Zdvihol sa les drobných rúk, veľa-preveľa oči sa túžobne uprelo na tetu a uja.

„Všetky si vziať nemôžeme,“ preľakla sa pani Kukučková.

Napokon si vybrali malé chudulinké dievčatko s kučeravými čiernymi vlasmi, zviazanými do chvosta, ktoré z kúta veľkej miestnosti pozeralo zvedavo na svet čiernymi očami, takými veľkými očiskami.

Tie oči počarili Kukučkovcom.

„Tú si vezmeme,“ povedali odrazu a usmiali sa jeden na druhého i na dievčatko. Čierne oči sa rozjarili, rozblčali sa v nich veselé ligotavé ohníčky. Sto kilometrov plápolali ohníčky, kým zastali pred panelákom.

„Pozri, toto je tvoja izbička,“ povedala doma pani Kukučková dievčatku a jemne ho pohladkala.

„Iba moja?“

„Iba.“

„Aj tieto hračky sú tvoje,“ doložil pán Kukučka, zohol sa a zaviazal dievčatku šnúrkou na papučkách. Ako dve hádatá sa vlnili po zemi.

„Iba moje?“

„Iba tvoje.“

„Aj táto postieľka?“

„Aj.“

„Aj tento ružový paplónik s kvietkami?“

„Pravdaže.“

„Všetko je moje? Naozaj?“

Dievčatko najprv nevie nič pochopiť, potom zobjíma očami

útulnú miestnosť s malým bielym nábytkom, vzdušnými záclonami, závesmi, poličkami, mäkkým kobercom, huňatou gubou, veselými obrazmi na stene. Blažene skacká, nohami sa zabára do vysokého plyšu, vyvalí sa na gubu, nežne sa hrá s jej mäkkými chlpkami, veľké čierne oči blúdia z predmetu na predmet, napokon sa zastavia na pestovanej briadke pána Kukučku a pomaly sa dvíhajú hore.

„Aj ty si môj?“

Pestovaná briadka prikývne, a tak sa z pána Kukučku stáva ujo oco.

Čierne očiská sa vážne prenesú na dokonalý účes pani Kukučkovej, dievčatko pomaly podíde k nej a dôverčivo ju chytí za ruku.

„Aj ty si moja, teta mama?“ zatahne tenkým hláskom a pozrie sa na ženu zdola nahor.

„Tvoja,“ šepne pani s krásnym účesom, zdvihne dieťa do náručia, mocne ho privinie k sebe, vybozkáva bledé líčka. „A ty budeš naša, lebo nikomu nie je dobre, keď je sám!“

Akoby sa slnko rozsvietilo v Kukučkovie byte. Všetko akoby ožilo. Každému je veselšie, keď nie je sám.

stve maliara a stromov a začal mu závidieť. Po čase si kúpil najväčší spievajúci sad v krajine, dal ho ohraďiť vysokým plotom, že sa na ňom zastavovali oblaky a vtáci do nich narážali krídlami. Boháč si mädlil ruky. Keď však na druhý deň vkročil do sadu, spievajúce stromy zmĺkli a ustrašene sa utiahli do svojich tieňov. Boháč sa veľmi nahneval. Keďže však nevedel, čo robiť, zavolať si maliara.

„Povedz, bedár, prečo moje stromy nespievajú?“

„Pretože si si nezískal ich srdce,“ odpovedal maliar.

Boháč sa nedôverčivo zasmial:

„Stromy a srdce? Ha, ha, ha! To som ešte nepočul!“

Potom v ňom vzkypela žľč a maliara vyhnal. A keď stromy ďalej mlčali, schytil sekeru a pustil sa do najbližšieho. Ako biele íverčky dreva odletovali spod sekery, tak srdce boháča zarastalo kôrou. Keď stiekli prvé kvapky miazgy, stromy sa zrazu mocne rozospievali a vysoký plot sa s rachotom zrútil. Ale to už boháč nepočul. Každá vycedená kvapka miazgy, ktorá mu prskla na telo, zmenila sa na letokruh dreva.

Večer maliar našiel pri zoťatom strome nový strom. Zhrbený, s dopukaným kmeňom. Maliar prešiel dlaňou po jeho drsnej kôre a pomyslel si: „Lepší je krivý strom ako rovný zlý človek.“

A ani nevedel, že sa v tej chvíli stal básnikom.

Rozprávka dvoch dcér o kúzelníckej paličke

TOMÁŠ JANOVIC

Bol raz jeden tato.
Zlato? Ale ba!
Nechodí on veru
ani po chleba,

zato pozde chodí
domov z roboty.
A čo mama? Tá mu
letí oproti.

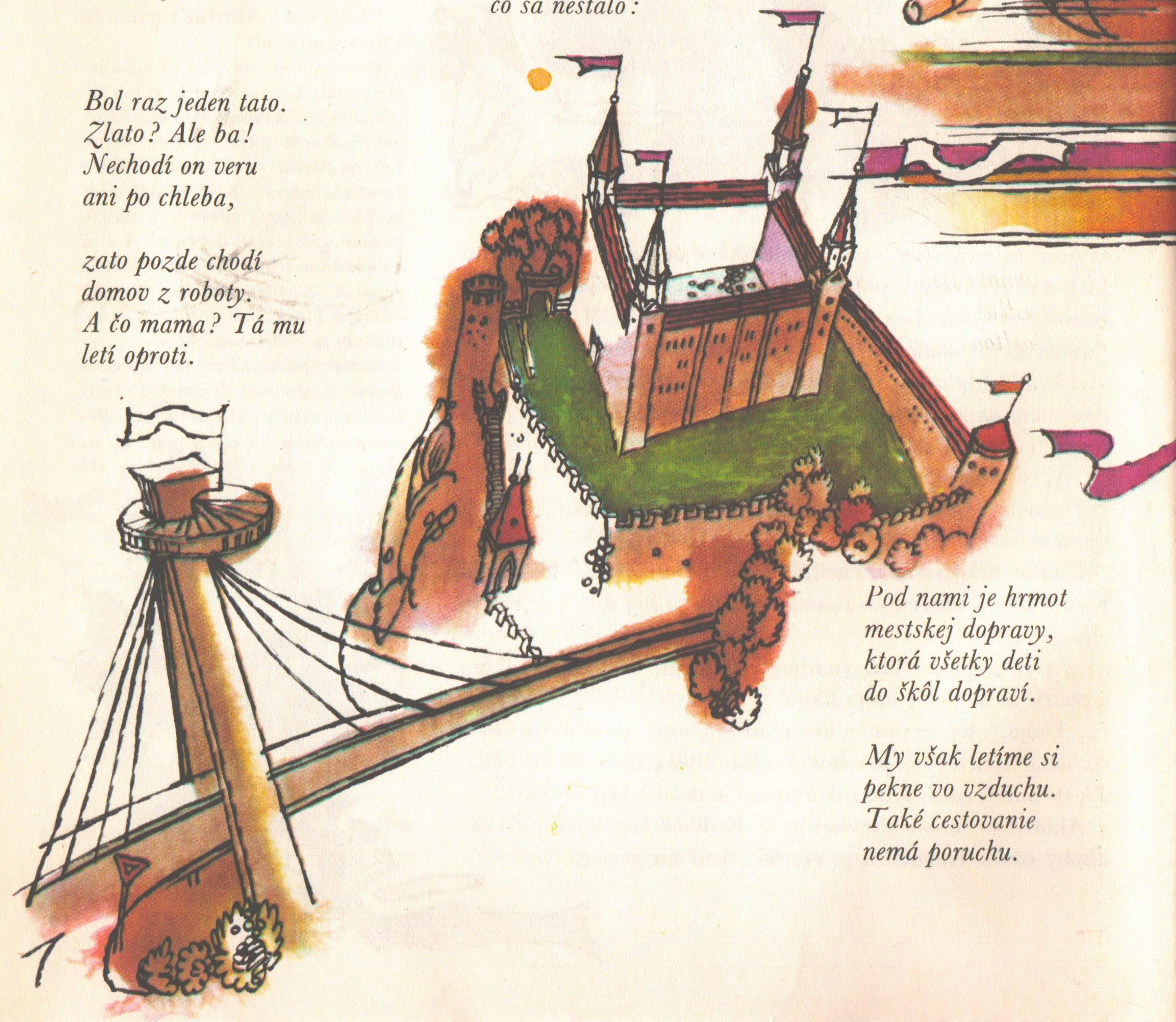
Aj včera prišiel neskoro domov a vie-
te, čo povedal? Vraj stretol kúzelní-
ka Colliniho a ten mu požičal
svoju kúzelnú paličku. A preto vraj
prišiel neskoro domov.

Tato, ty si mával
lepšie výmysly!
Výmysly ti vari
z hlavy vymizli?

Za veľa to, tato,
včera nestálo.
A vtom svitá... A tu
čo sa nestalo:

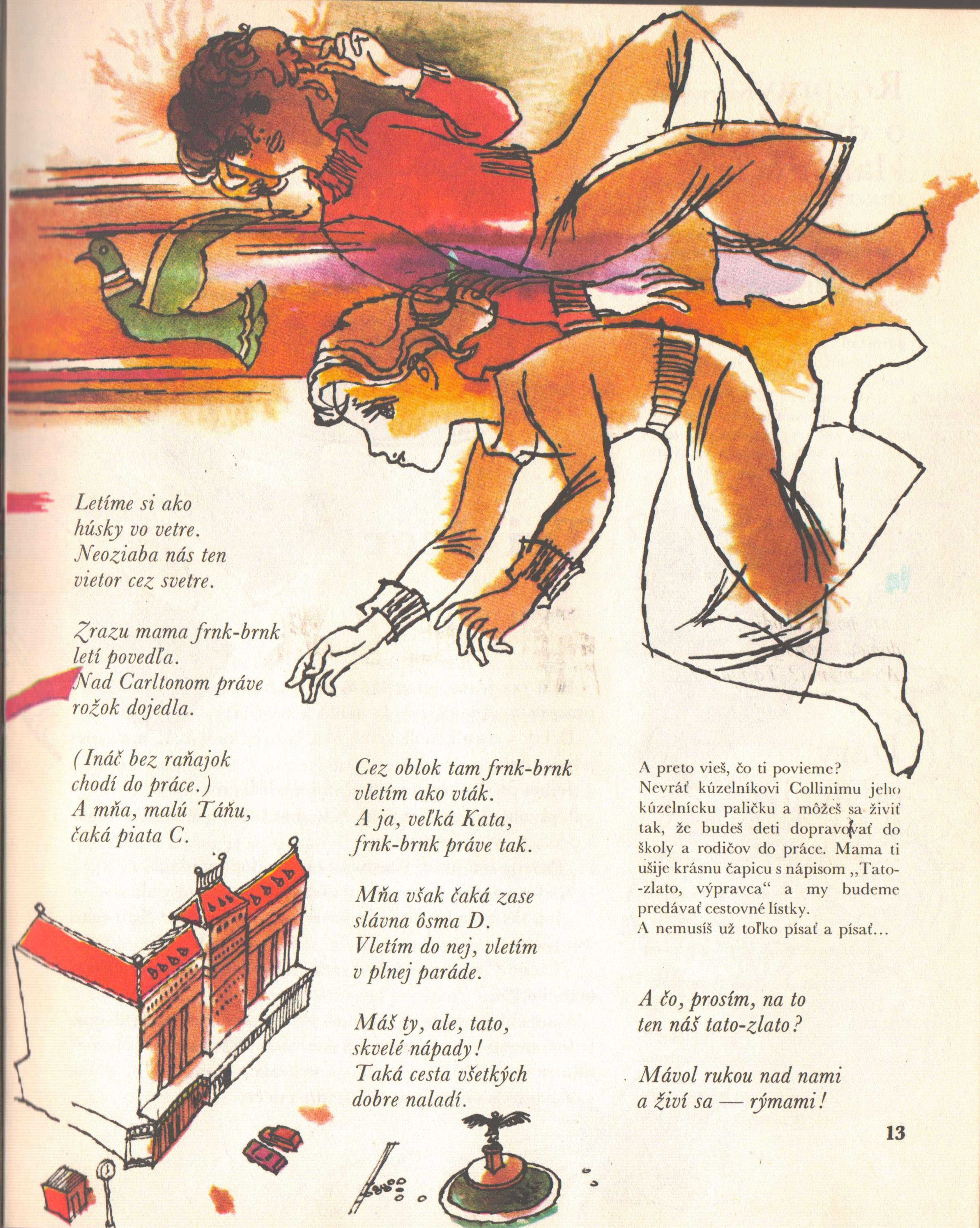
do izby k nám tato
vošiel s paličkou.
S akou? Ale s takou
celkom maličkou.

Tri razy ňou mávol
a už oblúkom
frnk-brnk jeho dcéry
letia oblokom.

Pod nami je hrmot
mestskej dopravy,
ktorá všetky deti
do škôl dopraví.

My však letíme si
pekne vo vzduchu.
Také cestovanie
nemá poruchu.

Letíme si ako
húsky vo vetre.
Neoziaba nás ten
vietor cez svetre.

Zrazu mama frnk-brnk
letí povedľa.
Nad Carltonom práve
rožok dojedla.

(Ináč bez raňajok
chodí do práce.)
A mňa, malú Táňu,
čaká piata C.

Cez oblok tam frnk-brnk
vletím ako vták.
A ja, veľká Kata,
frnk-brnk práve tak.

Mňa však čaká zase
slávna ôsma D.
Vletím do nej, vletím
v plnej paráde.

Máš ty, ale, tato,
skvelé nápady!
Taká cesta všetkých
dobře naladí.

A preto vieš, čo ti povieme?
Nevráť kúzelníkovi Collinimu jeho
kúzelnú paličku a môžeš sa živiť
tak, že budeš deti dopravovať do
školy a rodičov do práce. Mama ti
ušíje krásnu čapicu s nápisom „Tato-
zlato, výpravca“ a my budeme
predávať cestovné lístky.
A nemusíš už toľko písať a písať...

A čo, prosím, na to
ten náš tato-zlato?

Mávol rukou nad nami
a žíví sa — rýmami!

Rozprávka o dvoch klamároch

HENRI POURRANT

Bol raz jeden sedliak, ktorý často klámal. Jedného dňa rozprával, že jeho pes má toľko rozumu ako človek.

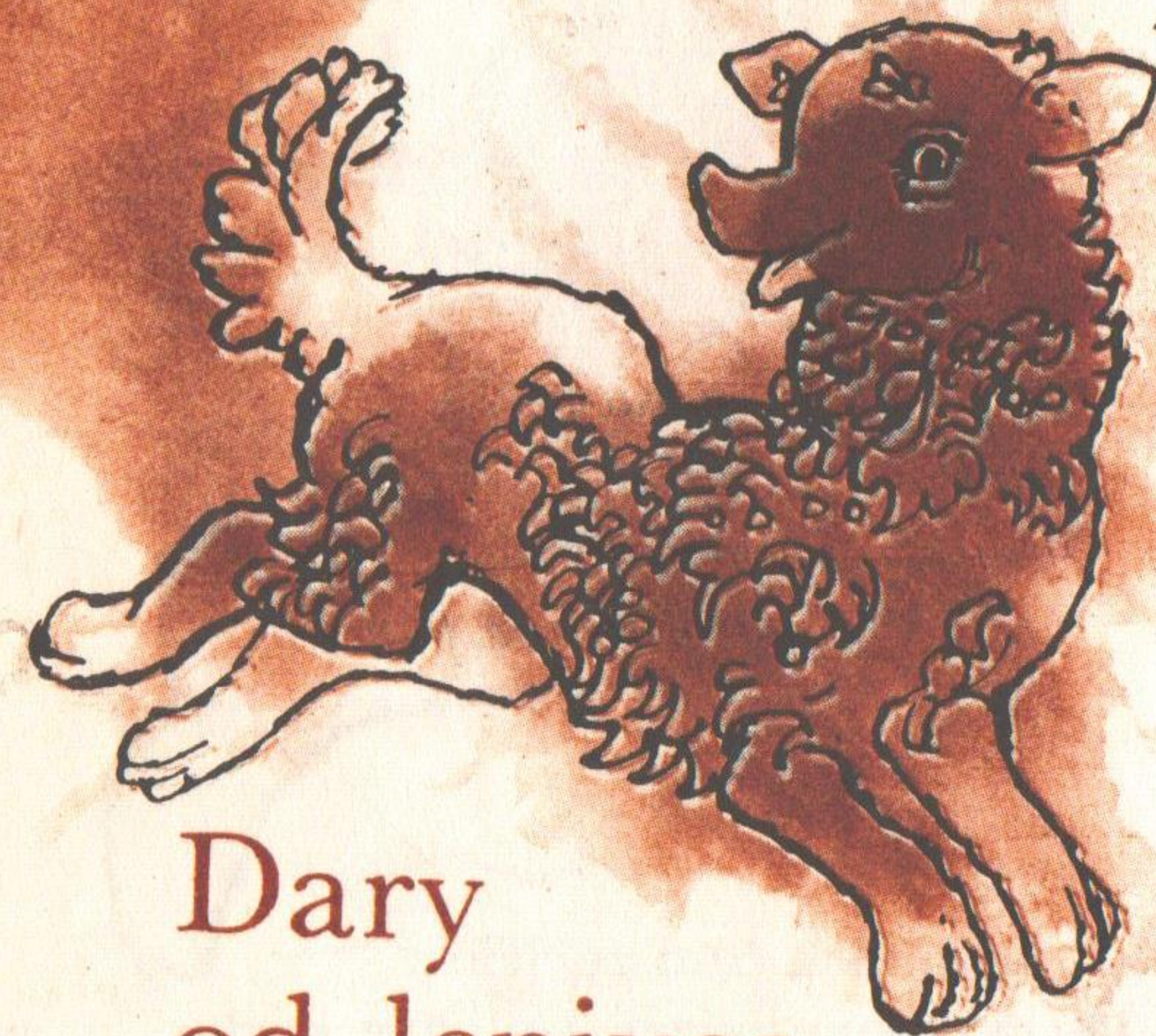
„Neveríte?“ hovorí klamár. „Keď idem do hory a zabudnem si zápalky, pošlem po ne psa, aby mi ich priniesol.“

„To nič nie je,“ hovorí druhý sedliak.

„Akože nič?“

„Ja mám barana, ktorý má viac rozumu ako tvoj pes. Keď mu niečo prikážem, vždy si uviaže na chvost uzol, aby to nezabudol urobiť.“

Prel. H. PRVÁ

Dary od lenivca

RUSKÁ ROZPÁVKA

Omrzela lenivca robota. Vyšiel na ríno a kričí:

„Hej, ľudia, kúpte si moju robotu!“

„A akáže je to robota?“

„Jedna načatá a druhá nedokončená.“

„Taká nestojí ani deravý groš!“

„Nuž dám ju zadarmo,“ hovorí lenivec.

Aj dal. A kto ju vzal, u toho sa dodnes drží: jedna načatá a druhá nedokončená.

Prel. V. KOLESÁROVÁ

Tri dcéry

TATÁRSKA ROZPÁVKA

Bola raz jedna žena, ktorá mala tri dcéry. Vo dne v noci pracovala, aby ich mohla uživiť a zaodieť.

Dcéry vyrástli, boli vrtké ako lastovičky a tvár mali ako jasný mesiac.

Jedna po druhej sa povydávali a odišli od matky.

Uplynulo niekoľko rokov. A tu mať ťažko ochorela. Poslala k dcéram ryšavú vevericu.

„Povedz im, priateľka moja, aby sa poponáhľali.“

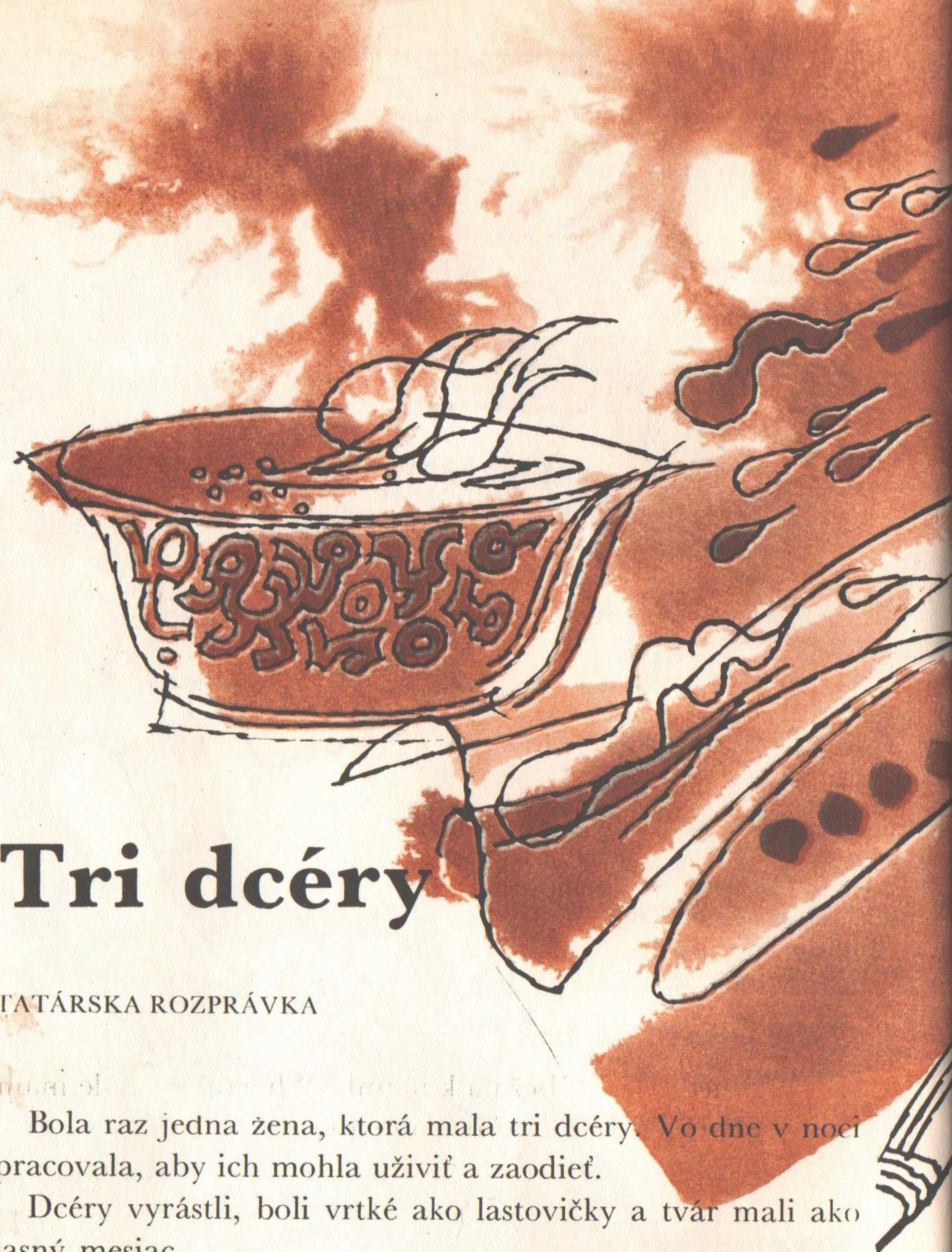
Keď najstaršia dcéra počula smutný chýr, vzdychla si:

„Joj, tak rada by som išla, lenže musím najprv vyčistiť tieto dve tácie.“

„Tácie?“ nahnevala sa veverica. „No tak sa už s nimi nikdy nerozlúč!“

V tej chvíli zoskočili tácie zo stola a stisli najstaršiu dcéru, jedna spredu, druhá zozadu. Dcéra spadla na zem, premenila sa na veľkú korytnačku a vyliezla z domu.

Zaklopala veverica u prostrednej dcéry.

Námorník na suchu

JÁN NAVRÁTIL

*Námorník na suchu
dá si posteľ pod sprchu.
Kde vzial more v malom byte?
Sprcha, to je more v site.
Neveríte?
Skúste si to!
Požičia vám svoje sito.*

*Pláva si po mori,
lákajú ho obzory.
Krásne je byť na parníku,
lúškať morskú gramatiku
v Atlantiku.
Keď ste v suchu,
požičia vám svoju sprchu.*

*Keď spadne z paluby,
žralok sa zazubí.
Obratne naň hodí lano:
„Od dnes budem tvojím pánom
kapitánom.
Vesluj chvostom!
Kto chce, nech je naším hosťom!“*

„Jaj, hneď by som bežala k mamke,“ hovorí tá, „ale mám veľkú robotu: musím tkať plátno na jarmok.“

„No tak si len tkaj celý život a už nikdy neprestaň!“ povedala veverica.

A prostredná dcéra sa v tej chvíli premenila na pavúka.

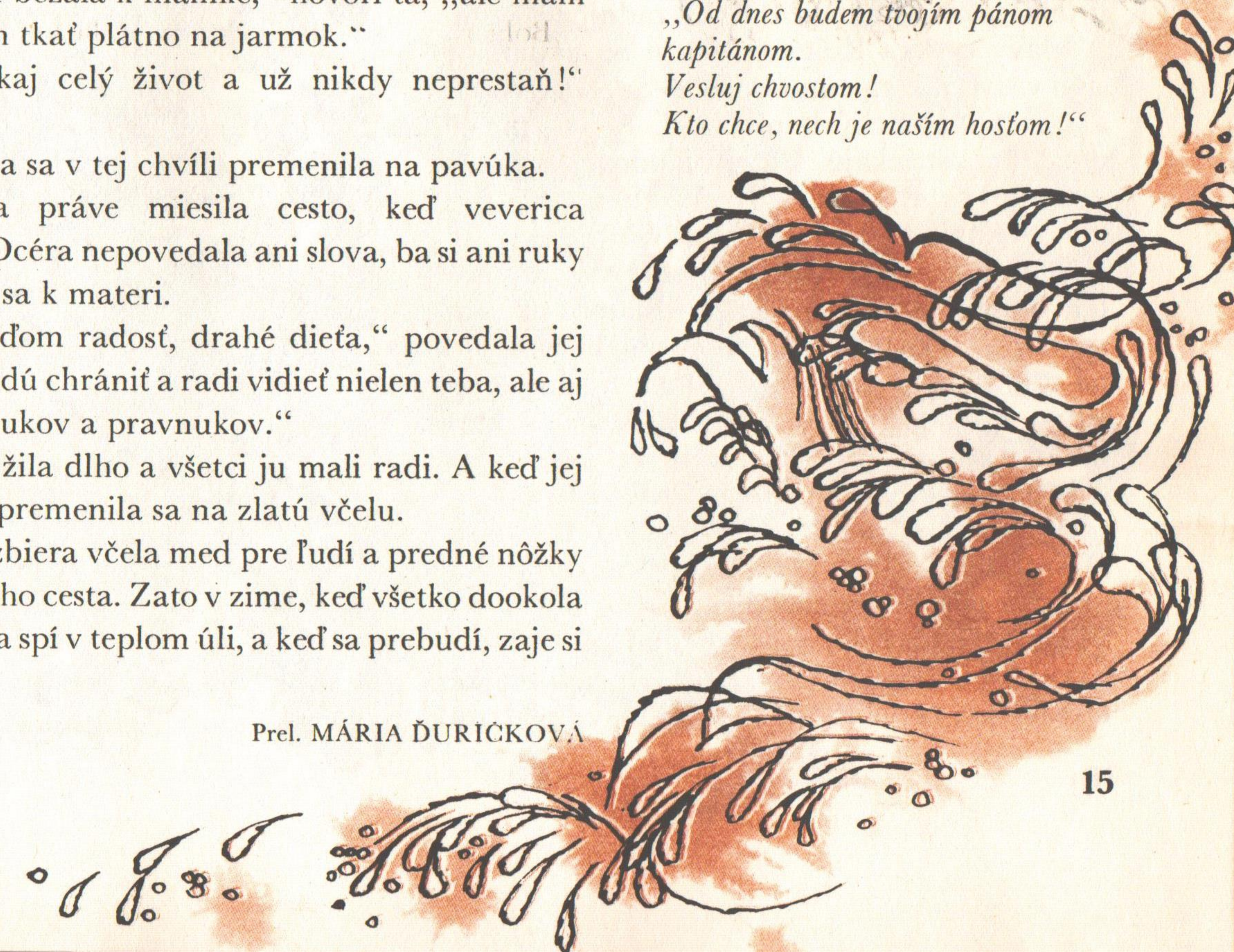
Najmladšia dcéra práve miesila cesto, keď veverica zaklopala na dvere. Dcéra nepovedala ani slova, ba si ani ruky neutrela, a rozbehla sa k materi.

„Prinášaj vždy ľuďom radosť, drahé dieťa,“ povedala jej veverica, „a ľudia budú chrániť a radi vidieť nielen teba, ale aj tvoje deti, tvojich vnukov a pravnukov.“

Najmladšia dcéra žila dlho a všetci ju mali radi. A keď jej prišiel čas odchodu, premenila sa na zlatú včelu.

Deň čo deň v lete zbiera včela med pre ľudí a predné nôžky má jednostaj od zlatého cesta. Zato v zime, keď všetko dookola hynie od mrazu, včela spí v teplom úli, a keď sa prebudí, zaje si medu a cukru.

Prel. MÁRIA ĎURICKOVÁ

Klúče od mesta

BRATISLAVSKÁ ROZPRÁVKA

MARIA ĎURÍČKOVÁ

KAPITOLA PRVÁ

o Ivkovi, Martine a jednom tichom námestí

Neveľké bratislavské námestie, zo štyroch strán ohradené. Útulné ako izba, ktorá má namiesto povaly oblohu. Niekedy ľahkú, modrú, s bielymi barančekmi. Inokedy sivú a ťažkú, že sa takmer dotýka radničnej veže. A hlavy rytiera Rolanda, čo tu od nepamäti stojí v sivom kamennom odevu. Šuchoce voda, akoby padal tichý letný dážď. Ale to nie je dážď, to striekajú do Rolandovej nádrže ligotavé prúdy vody. Keď zafúkne vetrik, donesie až ku mne ľahučký závan vlahy.

Toto námestie je srdce mesta. Má v názve ten jarný deň, keď sem v štyridsiatom piatom zavítala sloboda. Keď jasnou nohou vkročila na túto dlažbu, rozrytú výbuchmi. Dnes je to jedno z najtichších a najčarovnejších zákutí mesta. Autám a motorkám zakázali sem prístup — skvelé! Preto sem rada chodím.

Nechcete si prisadnúť a počkať spolu so mnou? Že na čo? Nie na čo, ale na koho? Na hrdinov nášho rozprávkového príbehu.

Aha, už idú! Všimnite si malého caparta v skupine veľkých žiakov. Áno, áno, má krátke nohavičky, červené tričko a na hlave plátenú

čiapku s celuloidovým šiltom. Na jeseň pôjde do prvej triedy. Všeličo ešte nevie: tlačenicu si pletie s tlačenicou, zemeguľu nazýva mezeguľa a namiesto skafander hovorí skovander. Zastal pri fontáne a hľadá nahor. Chce vidieť, či si holub sadne Rolandovi na hlavu alebo na plece.

„Ivan!“ zaznel vtom namrzený hlas.

Zo skupiny žiakov sa oddelilo dievča v tuxách a bielej blúzke. Modrooké. opálené. Ivkova veľká sestra Martina. Vyčítavo pokrúca hlavou, až sa jej presýpajú krátke plavé vlasy.

Chlapča sa strhlo, pobehlo. Martina ho schmatla za ruku.

„Vidíš, kde sú už ostatní!“

Taký zmarený deň! myslí si Martina. Exkurzia do mestského múzea, ktoré ona

videla už najmenej desaťkrát! Sama by mohla vykladať o všetkých tých veciach, vyložených za sklom vitrín. A k tomu ešte fafrnok Ivo! Akurát dnes musia mať v škôlke čistiaci deň!

„Vezmi ho so sebou, keď idete na tú exkurziu!“ prosila ju mama.

„Vezmi ma, vezmi ma!“ poskakoval Ivko ani pajác na gumke. „Ja chcem vidieť ruku spravodlivosti!“

„Aj klúče od mesta,“ pripomenula mama.

„Áno, aj klúče od mesta! Ja chcem!“ Potom sa zháčil a ticho doložil. „Prosím ťa.“

„Ale budeš sa držať stále pri mne!“ pohrozila mu Martina prstom.

„Budem! Pravdaže budem!“ poskakoval Ivko na svojej gumke.

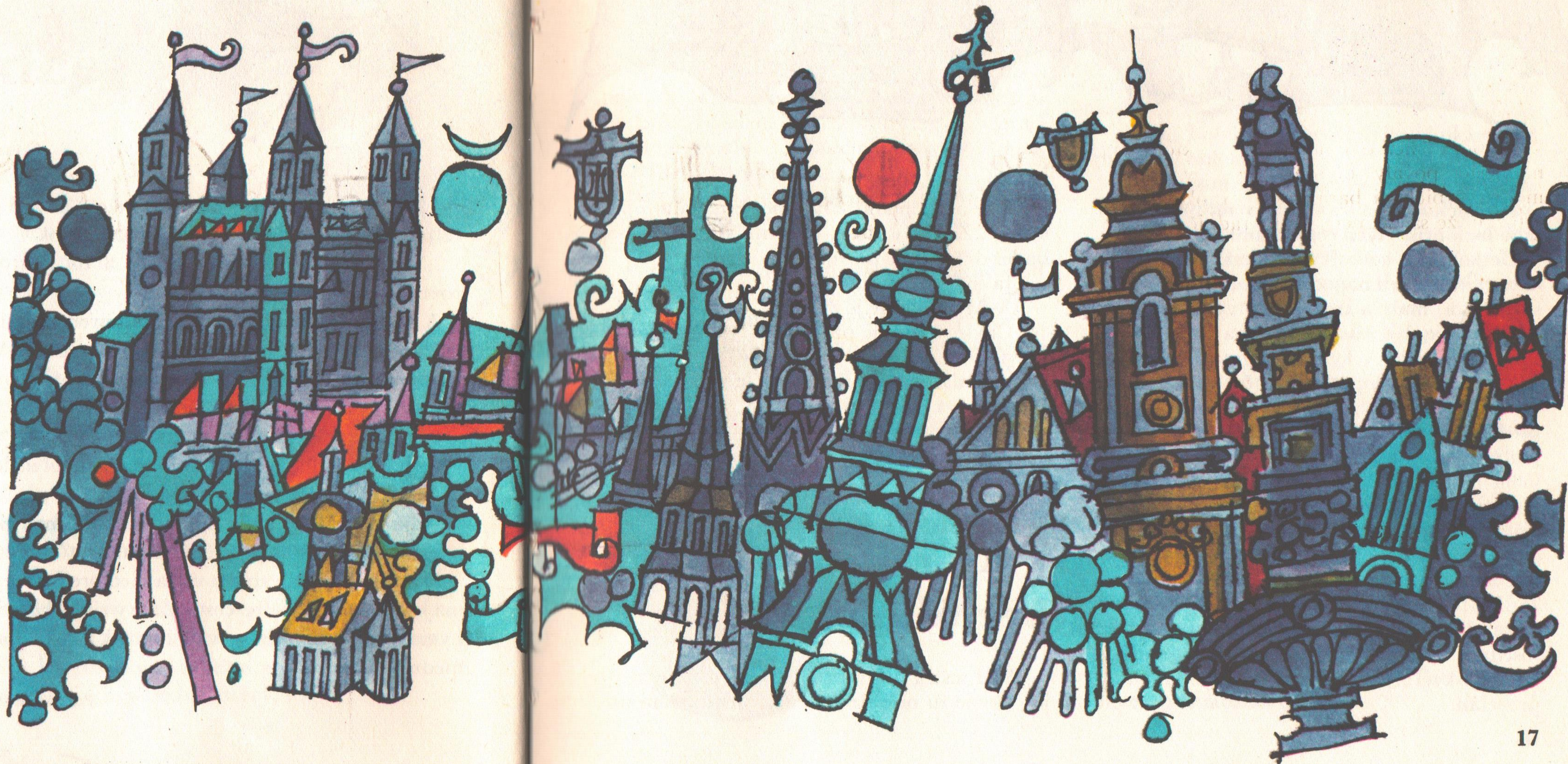
Ako môžu byť klúče od mesta — chodilo mu po rozume. Od bytu áno. aj od garáže. aj od

domovej brány. Také klúče už videl, aj držal v rukách. Ale klúče od mesta? Ako môžu byť klúče od mesta? Veď mesto má veľa-veľa domov a veľa-veľa garáží a veľa-preveľa bytov. Koľko by muselo byť tých klúčov od mesta?

Celou cestou o tom rozmýšľal, iba tu pri Rolandovi mu to vyšumelo z hlavy. Keď videl, ako tamhore poletujú holuby. Teraz spolu s Martinou doháňajú ostatných.

Ivko cupaluje tmavým podjazdom, ktorý vedie na radničné nádvorie. Utešené so svojimi bielymi arkádami. Všetko na ňom dýcha minulosťou. Dotkni sa múru, istotne začne rozprávať. Ivko by sa tak rád dotkol bielej steny, lenže musia utekať. Naozaj musia?

Dvere do múzea sú akoby dvere do iného sveta.

Do iného sveta sa ide po mramorových schodoch prikrýtych červeným kobercom.

Dotkol sa Ivko veľkých dverí, potiahol za okraj. Štuklo to a napodiv sa otvorili. Ukázala sa izbička, malá a tmavá ako výťah. A v tej izbičke visia dve závažia, veľké a zlatožlté ani klasy kukurice. A kýva sa ligotavá lopatka. Tik-tak, hovorí lopatka, ani čo by ho volala dnu. Vošiel teda a lopatka sa mu kmitá rovno pred nosom, tik-tak, tik-tak. A pri nohách sa mu čosi vlní, ani čo by tráva na lúke. A pri uchu mu šuchoce, akoby sa presýpal piesok. Nečakane zadul vietor, fííííí. Nestihol si Ivan pridržať čiapku. Strhlo mu ju z hlavy a šmarilo o drevenú stienku, až tak zhrmotal celuloidový šilt.

„Ivo!“ zavolala Martina hlasným šeptom. Chmatla ho za plece a ťahala von. Až zo susednej miestnosti sa vrátila poňho, odtiaľ, kde sa skvel vo vitrínach vzácny habánsky porcelán.

„Ešte aj do hodín sa vtrep!“ sipela mu pri uchu. „Zabudol si už, čo si mi sľúbil? Že sa budeš držať stále pri mne!“

„Ja som len chcel...“

Ale Martina nie je zvedavá, čo Ivo chcel.

„Chytro musíme prebehnúť cez porcelán,“ vraví. „Ostatní sú už ktovie kde!“

Zdrapila ho za ruku a vlečie za sebou, že Ivko ledva nohami prepletá. „Zlá veľká sestra!“ dudre si popod nos.

KAPITOLA DRUHÁ

v ktorej sa filmuje bez filmárov

Tlačí sestra brata pred sebou cez dvere — joj, aký je tu prievan! Studeným chladom im

ovanulo líca. Ivan neborák dobreže nezaryl nosom do parkiet. Vlastne — čo sú to za parkety, tieto veľké štvorce tmavého dreva! Úplne nevidané! A aká je to izba? Kde sú vitríny s habánskym porcelánom?

Namiesto vitrín stojí stôl cez celú miestnosť. A okolo stola sedia páni v čiernych odevoch, na prsiach zlatá reťaz.

Tu sa čosi filmuje, dovtipila sa Martina. Iste dajaký film zo stredoveku. Ten pán, čo sedí za vrchstolom, bude akiste richtár alebo už kto.

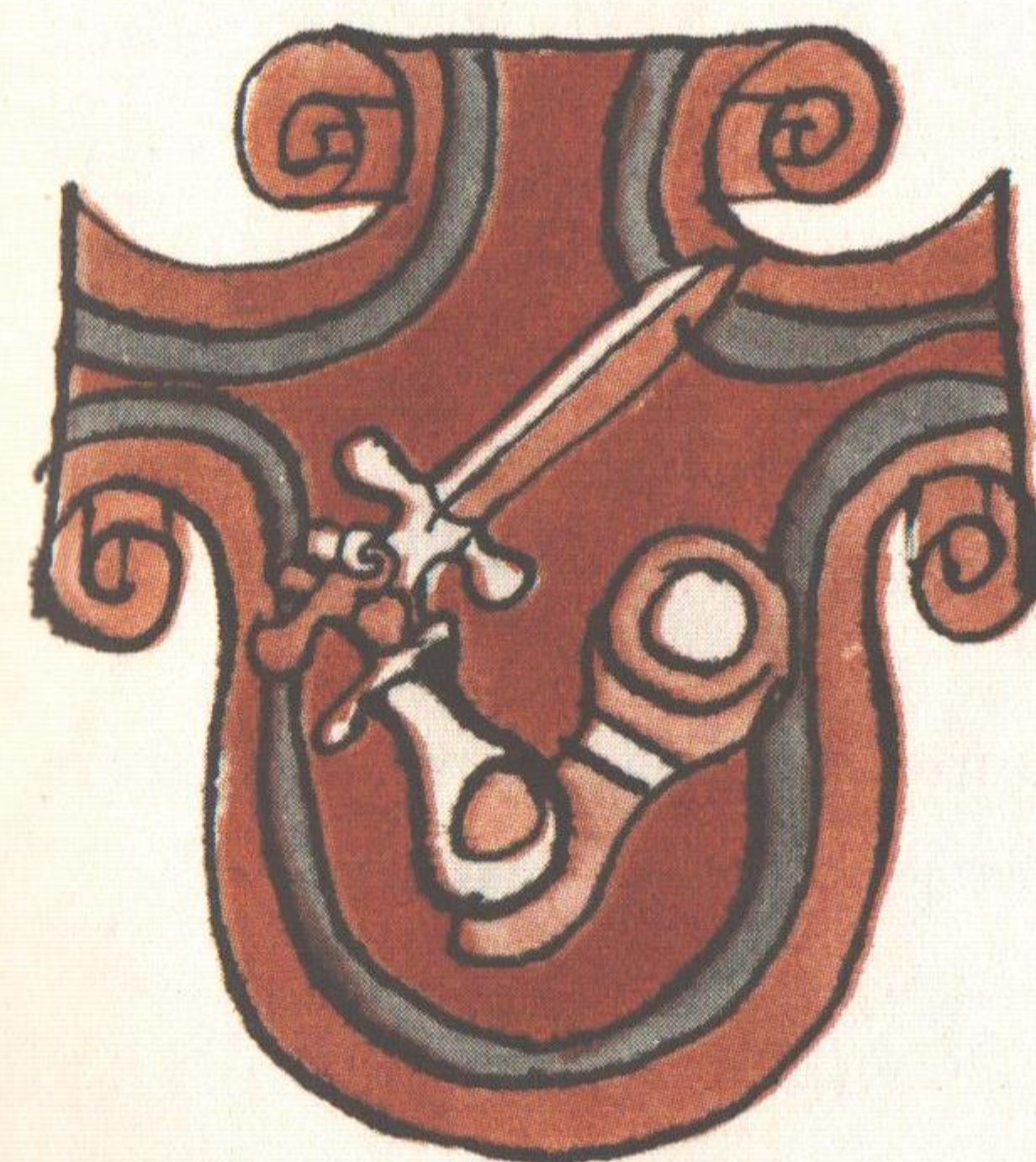
Položila si prst na ústa, znamenie pre Ivka, aby bol ticho. A obzerá sa po kútoch: kde sú filmári?

Pán za vrchstolom rozvinul trúbeľku pergamentu, z ktorej visela pečať. Pergamen hlasno pukotal.

„Ehm,“ odkašlal si pán, kým začal čítať. „Pozdrav rozumným mužom, mešťanostovi, richtárovi a mešťanom radným mesta Bratislavy.“ Čítal pomaly, kde-tu zahabkal a znova sa vrátil. „Veríme, že viete, že z vôle nášho najvzne... najvznešenejšieho pána nášho kráľa bola zriadená vo vašom meste vysoká škola... Akade... Akademia Istro-politana, Akademia Istropolitana...“

Hrá to výborne, myslí si Martin. Ani čo by naozaj nevedel čítať. Ale kde môže byť kamera?

Pán si znova odkašlal, až mu visiaca pečať zazvonila o reťaz na prsiach. „Pre tú príčinu posielame ta profesorov, ctihod... ctihodného brata Jána, doktora práv a majstra teoló-teológic, i majstra Martina, doktora

ume-umení, okrem toho majstra Petra, doktora medi-cíny, aby už na tejto univerzite započali sa prednášky...“

„Aha, holub!“ vyhfkol Ivko a ukázal na otvorený oblok.

Radní páni sa mykli, vyskočili zo stoličiek. Aj holub splašene nadskočil a vybfkol z obloka.

„Kto ste?“ Pán za vrchstolom mal odrazu náramne prísny hlas. „Ako ste sa sem dostali?“

„Prepáčte, prosím,“ vysvetľovala Martina. „Vošli sme do nesprávnych dverí.“

„My sme, ujo, chceli ísť do porcelánu,“ doložil Ivko.

„Čože?“ zachripel pán.

Všetci vyvažovali oči, akoby ani nemali pred sebou chlapca a dievča, ale prinajmenšom bratislavského čerta spolu s dunajským vodníkom.

„Prosím ťa, pisár,“ obrátil sa pán k jednému, čo sedel vzadu, „vyveď tých čudákov a zisti, kto sú a odkiaľ.“

„Ako rozkážeš, pán mešťanosta,“ vstal zo svojho stolca pisár v zelenom odeve. Veľmi zaujímavé na ňom bolo, že sa mu na páse hompálala fľaštička s atramentom.

(Pokračovanie)

ILUSTRUJE MIROSLAV CIPÁR

V pustom byte

*Odomknem vlastným kľúčom dvere —
a stojím v pustom byte.
Potešiteľné v každom smere,
že stojím v pustom byte.*

*Vďaka ti, kľúč môj, veľká vďaka!
Mňa teraz veľká voľnosť čaká,
veď sám som v celom byte —
v tom prázdnom, pustom byte.*

*Vďaka ti, kľúč môj, veľká vďaka!
Rádio púšťam — nech si kváka.
Vďaka ti, kľúč môj, veľká vďaka!
Vycvičím sa dnes za speváka.*

*Môžem si písať, trieskať dvermi,
nik nehovorí: „Nie tak veľmi!“
Nik nehovorí: „Nepískaj si!“
Do piatej budú všetci v práci.*

*Vďaka ti, kľúč môj, veľká vďaka!
No prečo ma tu všetko laká?
Len mlčím ako ryba dáka
a sám som v pustom byte.*

Množina

RUDO MORIC

Vymyslel to na nás peháč Fero.

Stalo sa to takto: Sedím za Jolanou. Je to moja kamoška niekedy jej namaľujem výkres, lebo ona s vodovými farbičkami ťažšie narába, ona zase mne pomôže s počtami, lebo tie mne akosi ťažšie idú do kotrby. Jolana býva na našej ulici, nuž neraz spolu ideme to do školy, to zo školy.

A to vari Ferovi udrelo do očí.

Vyrcholilo to vtedy, keď som cez čítanie Jolane vpletol do vrkoča iarbisu stužtičku z krepového papiera. Nevieam, či cítila, že sa zabávam s jej plavým vrkočom, dosť na tom, tvárila sa, akoby nič necítila. Alebo jej to robilo dobre. A keď ju súdružka vyvolala a Jolana vstala, celá trieda videla ten farebný chvostík, ako jej visí z pradena vlasov a splýva po chrbte. V triede nastal šum, kdekto ukazoval prstom, dievčence si prikladali dlane na ústa, aby nevybuchli smiechom. Ešte šťastie, že súdružka to odbavila iba tým, že nás upozornila, aby sme boli ticho a počúvali Jolanu. Tak sa mi to prepieklo. A keď cez prestávku Jolane ktorási z dievok prezradila, akú má parádnú ozdobu, ani sa nenahnevala na mňa, iba mi všetečne vyplazila jazyk, ale očiská sa jej blyšťali akoby od radosti.

Vtedy si Fero povedal: Keď to môže Gusto, prečo by som nemohol ja. A z čista jasna poriadne podrmlal Jolanu za vrkoč. Obrátila sa, a aká bola vrtká, tak mu vylepila zaucho.

„Laľa, aká fajnovka!“ vkríkol Fero.

„Skoro si mi vrkoč vyšklbol, ty odroň,“ vyrútila sa naňho Jolana.

„No a čo, veď nemáš parochňu.“

„Parochňu nemám, ale ani šklbať sa nedám.“

„Aha, a keď ti Gustík uviazal stužtičku, tak to bolo v poriadku, čo?“

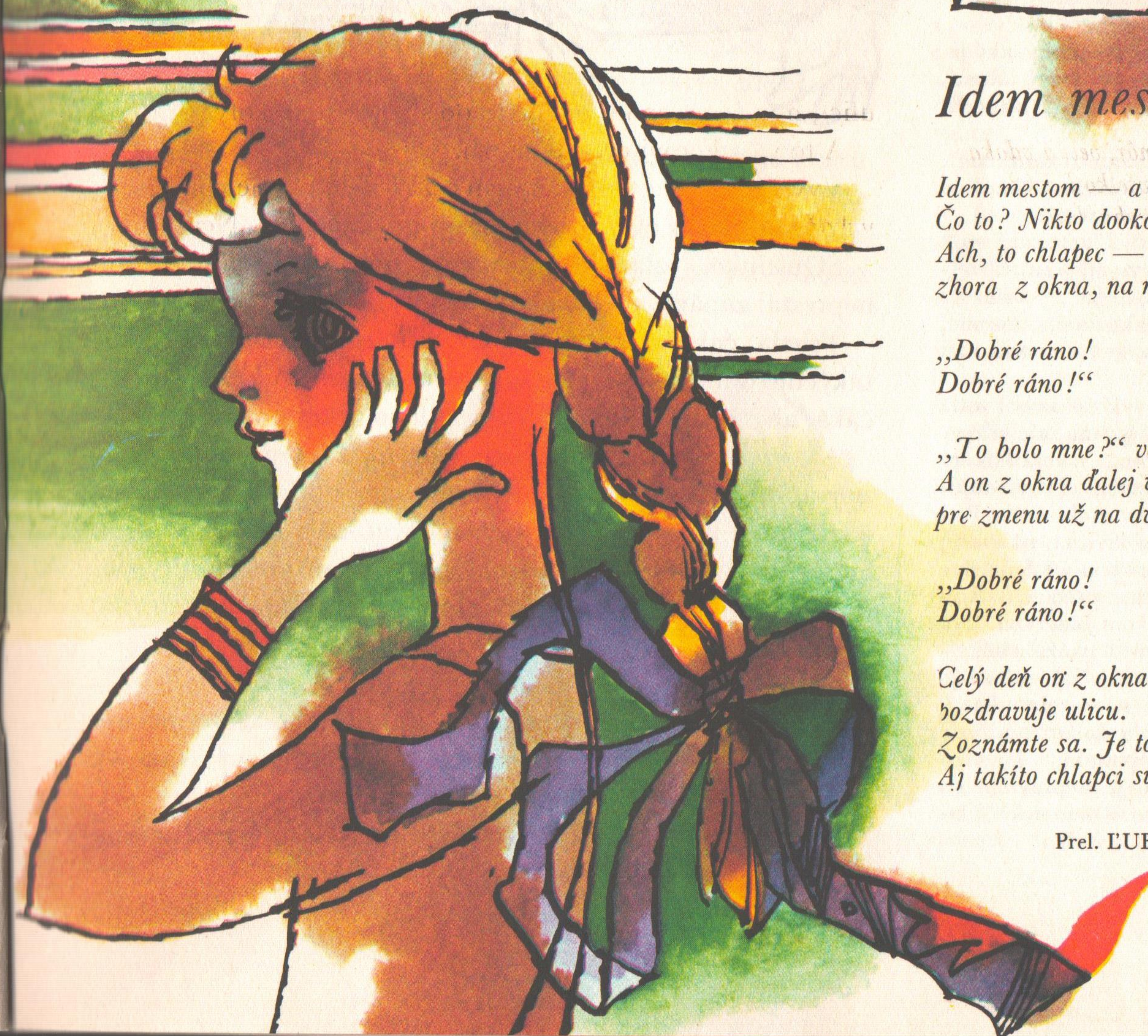
„Gusto je Gusto a ty si Fero,“ vraví Jolana a mňa pri tom oblieva vara.

„Tak on môže, a ja nie? Decká, počúvajte, to je objav!“ jačí Fero na celú triedu.

Mne pri tom bolo všelijako. Aj príjemne, že Jolana sa tak otvorene priznala ku mne, aj som sa hanbil, že to povedala tak nahlas.

A Fero ďalej zapára:

„Tak mne zaucho a Gustíkovi cukríček. Pozrimeže sa, akú ty máš protekciu,“ priskočil ku mne.

Idem mestom...

*Idem mestom — a tu hlások!
Čo to? Nikto dookola.
Ach, to chlapec — plavovlások
zhora z okna, na mňa volá:*

*„Dobré ráno!
Dobré ráno!“*

*„To bolo mne?“ volám zdola.
A on z okna ďalej volá,
pre zmenu už na dvoch pánov:*

*„Dobré ráno!
Dobré ráno!“*

*Celý deň on z okna takto
vzdravuje ulicu.
Zoznámte sa. Je to Vladko.
Aj takíto chlapci sú.*

Prel. EUBOMÍR FELDEK

Ako sa kreslí strom

JÁN DONOVAL

„Dnes budeme maľovať strom,“ povedala učiteľka, len čo vošla do triedy. Deti si povyberali z tašiek vodové farbičky, natisli sa k umývadlu, a keď si znova sadli na svoje miesta, upreli oči na okno, za ktorým rástol starý, nakrivený gaštan, a začali maľovať.

„Dívajte sa pozorne,“ prerušila ticho učiteľka, „aby ste ho nakreslili presne taký, aký je.“

Potom chvíľu pozerala na pustú sídliskovú ulicu, po ktorej ostrý vietor preháňal zdrapy starého papiera.

„A bez listov?“ spýtal sa Milan.

„Bez,“ odvetila učiteľka kuso. „Už dávno je predsa po jeseni.“

„A zaprášený?“ zdvihla ruku Janka.

„Veď vravím, presne taký, aký je. Bez listov, zaprášený, starý. Rozumiete?“ pozrela učiteľka na celú triedu.

Janka chcela ešte niečo namietnuť, ale potom si to rozmyslela a sklonila hlavu hlboko nad výkres.

„Veci treba vidieť také, aké sú,“ pokračovala vo vysvetľovaní učiteľka. „A tak ich treba i kresliť či maľovať. Nie, takto rozhodne nie, Janka,“ povedala, keď si zastala nad Jankou.

Na Jankinom výkrese nebol totiž starý, dokmásaný gaštan, ale krásny, štíhly zelený strom, s množstvom pestrofarebných vtákov, vyhvizdujúcich pesničky od výmyslu sveta. Pod ním bola dokonca lavička, na ktorej sedeli starký so starkou a kfmili dve labute, čo sa ešte pred chvíľkou plačkali v neďalekom jazierku.

„Veď sa len pozri,“ ukázala učiteľka rukou na okno. „Náš gaštan je celkom iný. Je starý, dopukany, konáre má suché a dolámané, lístie z neho už dávno opadalo... To, čo si nakreslila, Janka, je nepravda. To akoby si klamala. Rozumieš? Klamala,“ zdôraznila učiteľka.

„Nebabri sa s ním, Gusto,“ radí mi Jolana.

„Gustinko, Jolankin maznáčik, nebabri sa so mnou,“ neprestal zapárať rozkokošený Fero.

Trieda čakala, čo sa stane. Situácia bola napätá, pri takýchto udalostiach začínajú pracovať päste. A Fero iba na to čaká, aby zaucho, čo mu vytála Jolana, mohol vrátiť mne.

Ale ja som sa zdržal. Nielen preto, že Fero je v triede najväčší bitkár a zaručene by som nebol obišiel nasucho, ale zdalo sa mi, že teraz sa musím zachovať ináč. Kvôli Jolane sa musím zachovať ináč! A tak som strčil ruky do vrecák, aby som aj tak dal najavo, že sa nemienim biť, a povedal som naoko Jolane:

„Máš pravdu, neoplatí sa s ním babrať.“

„Pozri sa naňho, hrdinu!“ vrieskal, aby ho všetci poculi. „Nechce sa babrinkať, lebo sa bojí. Tak viete čo, vy dvaja, vy ste triedna množina. To ako trajer a trajerka.“

Hneď na to sa konsky rozrehotal nad vlastným nápadom

a po ňom sa rehotala celá trieda. A ja sa bleskovo pýtam sám seba, čo spraviť v tejto chvíli. Či udrieť, alebo nie. Či mi Jolana povie, že som sa jej nezastal.

Ale prv, ako som sa stihol rozhodnúť, vyskočila ona, Jolana. Myslel som, že skočí na Fera a vyškriabe mu oči. Ale ona nie. Stojí pred ním a toľkoto vraví: „A nech sme množina. Vari ťa to trápi? Vari ty si chcel byť so mnou množina, či ako?“

To teda Fera celkom položilo na lopatky. Bolo to jasné odmietnutie. Zmätené sa poobzeral po ostatných, či sa nezačnú smiať jemu, potom si lofol do lavice a gánil to na mňa, to na Jolanu. Iba ešte raz vyštekol: „Vy množina jedna!“

Zacengalo. Hodina sa začala, akoby sa nič nebolo prihodilo. Ale tá množina nám prischia. To ako mne a Jolane. No keď som videl, že Jolana sa od toho neodťahuje, ba verejne sa k tomu priznáva, aj mne bolo celkom dobre. Veď prečože by aj nie, keď mám takú príma kamošku, čo sa za mňa nehanbí.

A naozaj sa nehanbila. Po vyučovaní mi nahlas vraví:

„No poď, ty moja množina, ideme domov!“

Nik sa nezasmial. A tak som od vďačnosti pošepkal Jolane: „Takú krásnu kyticu ti namaľujem! Nie výkres, ale obraz. Dobre?“

Usmiala sa na mňa, a keď sa Jolana smiala, mala na lícach dve veselé jamky.

A tak som sa aj na Fera prestal hnevať. Ba onedlho sme sa zase skamarátili a ani Jolana, ani ja sme sa na nikoho nehnevali, keď nám povedali, že sme množina.

Janka zdvihla k učiteľke vystrašené oči.

„Ale ja som nechcela klamať,“ povedala potichu a odrazu jej začalo mykať kútikmi úst. „Naozaj som nechcela,“ zopakovala ešte raz a opakom dlane si utrela zasľzené oči.

„Veď ja viem, že nie,“ povedala učiteľka vlúdnejšie. „Preto som i povedala, že akoby... no nič to,“ pohľadila vzápätí Janku po vlasoch. „Vezmi si nový výkres a začni odznova. Do konca hodiny to ešte stihneš.“

Janka vložila pomaľovaný výkres do lavice a z tašky si vybrala čistý.

„Babroška, babroška,“ ozvalo sa vtom šeptom zo zadných lavíc.

Janka sa obzrela dozadu, ale posmešníka nezbadala.

Potom namočila štetec do pohárika s vodou, zmyla z neho zelenú farbu a vzápätí ním zakrúžila po čiernej farbičke.

„Vidíš, že si to predsa len stihla,“ usmiala sa na ňu učiteľka, keď jej Janka tesne pred zvonením odovzdávala výkres. „A namaľovala si ho celkom pekne. Všetci, deti?“ ukázala učiteľka Jankin výkres deťom.

„Celkom ako naozajstný,“ zhĺkla závistlivo Kata.

„Úplne,“ uznal úprimne Milan. „Dáme ho na nástenku,“ povedala učiteľka a priplla výkres k najlepším kresbám z minulej hodiny.

Janka nepovedala nič. Ani sa neusmiala. Možno preto, že zo svojho čierneho stromu nemala ani štipôčku radosti.

Cigán Gejza a lakomý gazda

MILAN HÚZEVKA

Stáli raz vedľa seba dve chalupy. Jedna bola veľká s priestranným dvorom, stodolami, komorami a stajňami, druhá malá, iba taká chatrč. V prvej býval bohatý gazda, v druhej Cigán Gejza.

Gazda bol lakomec, nebolo mu po vôli, že v blízkosti jeho dvora žije Cigán. Báľ sa, že mu občas z jeho gazdovstva niečo ukradne. Nuž len stále húťal, rozmýšľal, ako mu život znepríjemniť, ako nepohodlného suseda odohnať.

Gejza nebol zlodej. Bol to statočný Cigán. Poznal zeliny a vyznal sa v liečení zvierat. Neraz zachránil gazdinám bravca, teliatko či kravku pred uhynutím.

Istého dňa pásol lakomý gazda kravy. Keď šiel okolo Cigán Gejza so svojim chudým koňom, zvolal naňho:

„Počuj, Gejza, načo tú suchú rebrinu ťaháš so sebou sem a tam? Z takého koniska osohu nemáš; iba čo mi po nociach vypásaš moje lúky. Daj ho včerty, lebo namojveru, ak tak neurobiš, sám ti ho zo sveta znesiem.“

Gejza zastal, ohradil sa:

„Na vašom, gazdčíčko, nepasíem. Medze a kríky môj koník obhrýza.“

Rozišli sa, ale gazdovi Gejzov kôň neprestajne vrtal v hlave. Keď raz Gejza odišiel k svojim

súkmeňovcom na návštevu, gazda sa vkradol ku koňovi s vrečkom surového hrachu a nasy-pal ho hladnému koňovi do putne. Každý, kto pozná kone, vie, čo spraví nevárený hrach s bezzubým koňom. Pejo zožral celú mericu hrachu, nadulo ho a do večera skapal.

Keď sa Gejza vrátil a našiel koňa s otrčenými kopytami, hneď šípil, že nezdochol iba tak sám od seba. Obzrel dobre šopu a v putni našiel za

hrst hrachu. V tej chvíli vedel, že to bola gazdova robota.

Keď svitlo druhé ráno, zakradol sa Gejza do úvozu, pri ktorom sa pásli gazdove kravy. Zobral so sebou páchnúcu masť, a keď sa jedna krava odtúlala bokom, chytil ju a namazal jej papuľu tou masťou. Potom ju nechal tak a pobral sa preč.

Zviera viac hlavu k paši nesklonilo. Masť mu nesmierne smrdela. Začalo bučať, fřkať, kýchať.

„Krava očorela,“ zvestoval gazda žene, keď prihnal dobytok z poľa, „čo len budeme s ňou robiť?“

„Zájdi po Gejzu, on lieči dobytok.“

Gazda si až vtedy spomenul, že mu môže byť jeho sused osožný. Aj by bol šiel, no začalo ho škriekať, že len včera Cigánovi koňa zahubil. Čože, Cigán ľahko môže gazdovi na tvári všetko zbadať.

Nešiel. Ale keď sa krava nepásla ani popoludní, ani na druhý deň, predsa sa pobral za Gejzom.

A Gejza šiel ochotne.

Gazda so ženou priviazali kravu k hrantu a chceli sa dívať, čo s ňou bude Cigán stvárať. Ale on ich zo stajne poslal von a dvere za sebou zaprel. Keď sa dobre obzrel, či je naozaj sám, vzal handru a dobre ňou poutieral krave papuľu. Potom podišiel k najkrajšiemu koňovi, vytiahol z vrečka hľuzu z masliaka a dal ju vrancovi zhltnúť.

„Doneste sem, gazda, ďateliny, krava je už zdravá,“ zakričal Gejza o chvíľu z maštale.

Gazda priniesol plný kôš čerstvej ďateliny, vysypal ho krave a hľa, zviera začalo žrať s takou chuťou ako ešte nikdy.

„Vyliečil si moju kravu, Gejza, dobre ti zaplatím. Povedz, čo som dlžem.“

„Sliepku a sto korún,“ odpovedal Cigán. Krava bola hodna tri tisícky, no keď Cigán

povedal, koľko chce, videlo sa to lakomcovi veľa.

„Ej, veľa si zapýtal, Gejza, či sa nehanbíš takto vydierať? Sto korún dám, ale sliepku nie.“

Gejza nepovedal nič. Peniaze vzal a šiel domov. Sto korún dal žene a potom si našiel dlhý motúz

„Načože ti bude?“ spytovala sa ho žena.

„Idem si vziať tú druhú polovicu odmeny.“

Gejza prevliekol koniec motúza cez kukuričné zrno, prikradol sa ku gazdovmu plotu, zrno hodil sliepkam. Nenarátal ani do päť, prišla k nemu jedna veľká sliepka a prehltna ho aj s motúzom.

Na to Gejza čakal, pažravú sliepku pritiahol k plotu, zakrútil jej krkom a šikovne sa odtiaľ stratil.

Ešte nebola sliepka uvarená, už pribehol gazda. Celý vystrašený volal na Gejzu.

„S koňom je zle, ten pekný vranec dostal koliku. Ký šľak mi do gazdovania stúpil, včera krava, dnes zasa kôň?! Poď, prosím ťa, milý Gejza, vylieč mi ho.“

Išli ku gazdovi. Gejza zvieru dosť dlho obzeral. Váľalo sa po zemi, občas koplo nohou. Krútil hlavou, gazdovi dával najavo, že je to s koňom zle.

„Tomuto koňovi niet pomoci,“ povedal napokon.

Gazda len-len že sa nepustil do plaču. Ale čože mohol robiť? Len stál a bezradne sa díval na Cigána.

„Ak chcete, gazda, kúpim ho od vás. Škoda ho je nechať zdochnúť,“ povedal Gejza. „Zarežem ho a my, Cigáni, si ho budeme po kúsku variť.“

Gazda súhlasil. Ba bol rád, že mu Gejza dal za koňa aspoň sto korún. Ešte mu i pomohol šimľa ťahať až k jeho chalupe.

Po chvíli sa koňovi uľavilo. Masliakovú hľuzu strávil, bolo po nemoci. Gejza zjedol uvarenú sliepku, vzal vranca, ktorý sa už medzitým zdvihol na nohy a šiel tmou za priekupcom s koňmi. Ten mu koňa vymenil za iného, ba mu ešte priplatil, a ráno už stál v Gejzovej šope nový pejo.

Gazda sa čudoval, kde vzal Cigán tak chytro nového koňa, ale neprišiel na nič. Šiel do mesta a kúpil si koňa aj on.

Keď sa raz na ceste s Gejzom stretol, Cigán sa veselo zazubil:

„Tak čo, sused, pravda sme dobrí gazdovia. Obidvom nám kone zdochli, ale hneď sme si kúpili nové.“

Vtedy si lakomý gazda uvedomil, že Gejza má istotne vo všetkom prsty. No nemohol povedať nič, lebo mu on ublížil prvý.

O rozkvitnutom mori

KLÁRA JARUNKOVÁ

Kuba — nádherný ostrov, kvet v Karibskom mori. Kto z vás, dievčatá a chlapci, by o nej ešte nepočul. Aby ste sa však dozvedeli o prvej socialistickej krajine na americkom kontinente viac, spisovateľka Klára Jarunková bude vám po celý rok na tomto mieste rozprávať o jej živote, ľuďoch, slávnej minulosti a hrdinskej prítomnosti.

Ocitnúť sa na ostrove je pre suchozemčá nezvyčajné. Aj je rád, že trochu pobudne na maličknej „pevniine“, aj ho to všadeprítomné more stiesňuje. Najmä ak na ostrov zosadol z tmavého nočného neba. Nič nevidí, len tuší záľahu okolitých morí. Vdychuje ich vôňu a ťažkú vlhkosť.

Že sa tí ostrovania neboja hlbokých pustých vôd, ktoré ich zo všetkých strán ošplechujú...

A tak namiesto toho, aby cudzinec spal, uložený v pohodlnej posteli pohodlného havanského hotela — načúva. Chytá zvuky mora, treskot oceánu o pobrežné skaliská. Uvažuje, či je blízko alebo ďaleko.

Svitanie je v trópech rýchle. Za niekoľko minút sa noc zmení na slnečný deň.

Hop-šup pod sprchu, dáme si studenú. Lenže voda z kohútika „frio“ vôbec nie je studená, ako by mala byť. Je naopak celkom teplá a — čuduj sa svete — aj trochu slaná. Ešte sme havanské more ani nevideli, a už máme morský kúpeľ.

Vonku panuje ráno, farebné, neveriteľne jasné. Svieži vetrik šuchoce v korunách paliem. Šuchoce tak hlasno, že sa musíme zastaviť a pohľadom sa presvedčiť, či listy vysokánskych kráľovských paliem nie sú z dákeho lesklého papiera. Ale nie sú.

Nižšie stromy a kry pod palmami rozkvitajú

ružovými, bielymi, belasými a fialovými kvetmi. Niektoré z tých kvetov sú veľké ako tanier. Zodvihneme si jeden taký zo zeme, že ho reku ovoniame. Vysoký černochoch výstražne kýva prstom a berie nám kvet z rúk. Čože, vari tu neslobodno zbierať kvety ani zo zeme? Nuž dobre, poberáme sa ďalej. Černochoh nás však zadrží — kvet v ruke — a už sa aj smeje, poštipkáva svoj čierny nos. Z velikánskeho kvetu sa terigá masívny červenkastý chrobák. A za ním hneď druhý. Fu, suchne sa náš dobrodinec po nose, nono, pokrúži hlavou a — bác kvet aj s chrobákmi do najhustejšieho krovia.

Podakujeme sa prvému rannému Kubáncovi. Nebyť jeho zásahu, od prvého dňa by sme sa po ostrove motali s opuchnutými nosmi.

Ej, ale je teplučko. Ibaže sviežejšie, nie tak dusno ako v noci. Akoby raňajšie slnce „presušilo“ dych oceánu, odvíalo ho z ostrova, odtislo späť nad more. Vlastne nad moria. Lebo Kuba je obklopená tromi morami. Vodami oceánu Atlantického, mora Karibského a ešte aj Mexického zálivu. Teplé morské prúdy zohrievajú vodu okolo ostrova, nasycujú vzduch vlhkosťou.

v noci vladnu ostrôvu moria. Vo dne slnce.

A to slniečko už hneď zrána len pripeká a pripeká. sotva pár chvíľ stojí človek na pôde Kolumbovho rajského ostrova a už cíti, ako ďaleko zaletel od rodnej Európy, sužovanej v tom čase studenými jesennými dažďami a sivou hmlou. Tu svieti slnce. Zohrieva Kubu i stovky menších ostrovov a ostrovčekov, zhŕknutých okolo nej.

Kuba je povestná svojou krásou. Tmavozelené palmové háje, belasé hory, zlaté a perleťové pláže. Hotový farebný šperk.

Na mape však vyzerá skôr ako spiaci, i vo sne ostrážitý krokodíl.

Treba mu tej ostrážitosti. Z neďalekej obrovskej Ameriky hľadia k brehom malej Kuby nevraživé oči. A nielen hľadia. Už niekoľko ráz vkročili na kubánske pláže okované baganče nepriateľov. Neúspešne. Nepodarilo sa im na ostrove zachytiť. Nepodarilo sa, ale krv tiekla a spávať i naďalej treba ostrážito.

Kdeže to sme? Na voľákom kopci, pod našimi nohami je pobrežný bulvár a pred očami širošia hladina belasého mora.

A na chodníku — tam pri mori — plno detí. Pohybujú sa v dúhovej spfške, pripravujú niečo, na vlhký múr balustrády kladú kvety, ba akoby aj vence. Ľudí pribúda, už ich je plné nábregie.

Čo je to? Dáka tropická fatamorgána? Alebo nás len tak klamú nevyspaté oči?

Chceme zbehnúť k moru, zblízka si pozrieť pestré divadlo. Kopec však, na ktorom stojí náš prepychový hotel Nacional de Cuba ako dáka pevnosť s dvoma vežami, ten kopec padá na nábregie kolmým skalnatým zrázom. Dolu sa musí ísť naokolo. Cez širokú palmovú alej. Len potom po ceste, zvažujúcej sa k moru.

Náhlime sa, utekáme. Z tejto strany more nevidieť. Čo keď sa krásna fatamorgána rozplynie skôr, ako stihneme zbehnúť na nábregie?

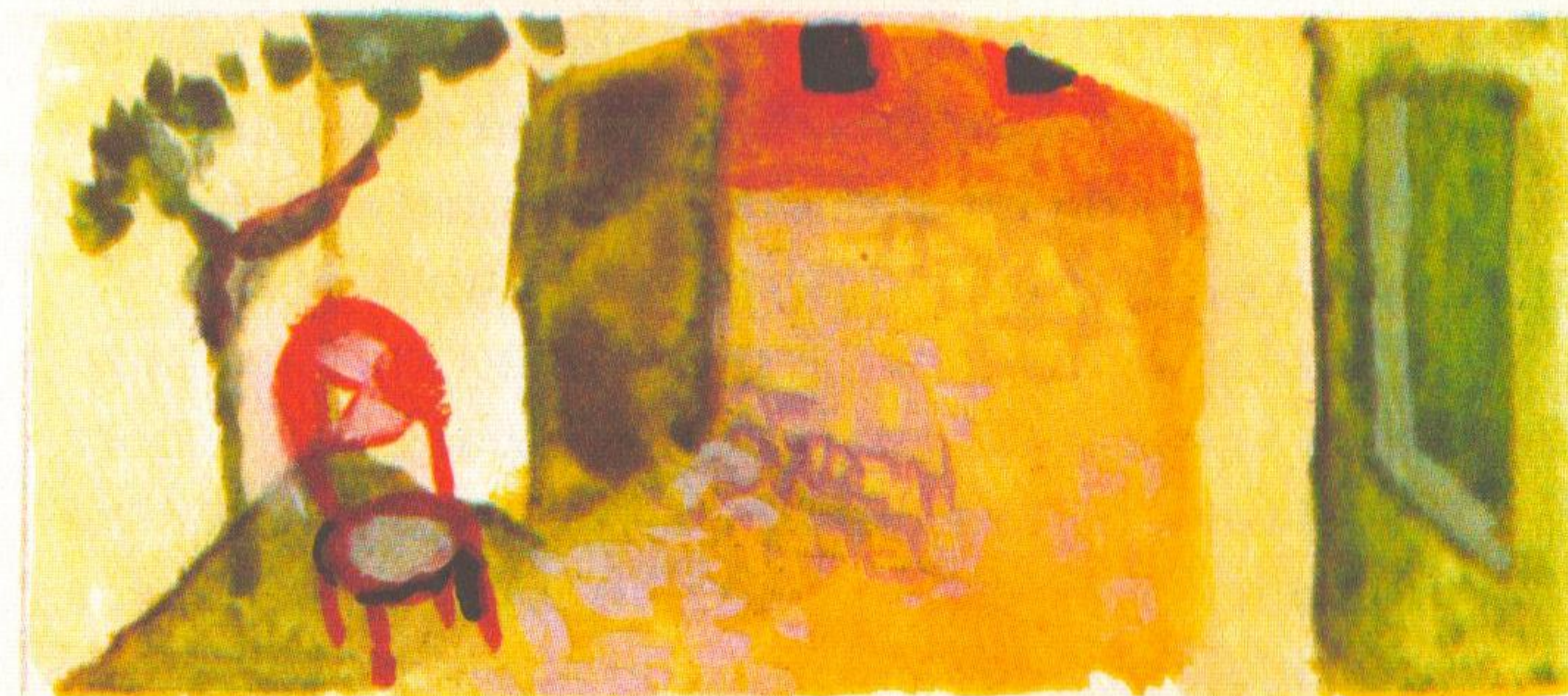
Nerozplynula sa a my sme dobehli včas.

Deti sú skutočné. Malé i veľké, biele, kávové i čierne a všetky v pekných školských uniformách belasej farby. V rukách majú skutočné kvety a na veľkej balustráde skutočné vence.

Tie kvety i tie vence hádzu do mora.

Nie, nehádzu. Ony ich moru odovzdávajú.

Tu zaspievajú pieseň, tam báseň zarecitujú,

postoja s pohľadom upretým na more a — odídu. Aj dospelí prichádzajú. Ten s kyticou, onen len s jedným kvietkom. Postoja, odídu.

Nábregie sa len tak hmýri ľuďmi.

More tší svoje vlny, v mokrom náručí pohojdáva kvety i vence. Už to ani nie je more, ale kvetinová záhrada.

Aká to krásna slávnosť. Hľadáme ľuďom do tvári — sú vážne a hrdé.

Vážne, hrdo a prívetivo vysvetlia cudzincovi, prečo práve dnes obdarujú more kvetmi.

Nie, nie je to sviatok mora, hoci aj taký na Kube existuje. Býva však oveľa veselší.

Tento októbrový deň je dňom spomínania. Vďačného, ale smutného spomínania. V tento deň sa i s lietadlom, v ktorom letel, stratil vo vlnách oceánu Camilo Cienfuegos, spolubojovník Fidela Castra.

Spolu s Che Guevarom velil mladý Camilo povstalcem, ktorí zišli z pohoria Escambray, aby po poldruharočnej príprave začali otvorený boj proti krutému diktátorovi Batistovi. Zrazili sa

s jeho vojskami pri meste Santa Clara a v ťažkom boji aj zvíťazili. To bolo na Silvestra roku 1958. Cesta do hlavného mesta Havany bola otvorená. V nasledujúci, novoročný deň, 1. januára 1959, bol Batista zvrhnutý. V ten deň — pred osemnástimi rokmi — vstúpila oslobodená Kuba do svojej novej histórie.

Camilo Cienfuegos má na tom veľkú zásluhu.

More si ho vzalo, ale rodný ostrov našho nezabúda.

Nebolo sa nám veru treba tak ponáhľať. Ľudia chodili na nábregie po celý deň. Do neskorej noci zasypávali kvetmi oceán, kolísku i hrob svojho hrdinu.

A ten kopec nad morom, tá skalnatá rozhladňa, na ktorej stojí hotel Nacional de Cuba?

Povedali nám, aký je to vzácny kúsok zeme.

Bolo na ňom posledné sídlo posledných zvyškov indiánskeho kmeňa Siboney. Ostal po ňom len tento krásny názov. Siboney.

(Pokračovanie)

ILUSTRUJE DANA ZACHAROVÁ

**Milí mladí čitatelia,
dievčatá a chlapci!**

Rozmýšľali sme, ako vás prekvapiť v desiatom, jubilejnom čísle nášho časopisu, a vymysleli sme cenu mladých čitateľov,

ZLATÉ SLNIEČKO

cenu, ktorú dostanú najobľúbenejší tvorcovia slovenských kníh pre deti a mládež. Chceme zistiť mená tých slovenských autorov, ktorých ste si najväčšmi obľúbili, ktorých knižky najradšej čítate. **Svoj hlas môže poslať každý z vás.** Ako? Napíšte nám

1. meno svojho obľúbeného slovenského spisovateľa — **prozaika**, autora rozprávok, povestí, románov, poviedok, alebo náučných kníh;
2. meno najobľúbenejšieho **básnika**, autora veršov;
3. meno svojho najobľúbenejšieho **ilustrátora** detských kníh.

To však nestačí! Zároveň musíte napísať, ktoré knihy menovaných sa vám najviac páčili a prečo. **Bez toho vaše hlasy nebudeme brať do úvahy**, nemôžeme ich autorom zarátať, ani vás zaradiť do žrebovania. Súťaž bude trvať do 15. apríla 1978 a výsledky vyhlásime do konca školského roku.

Zlaté Slniečko dostane ten spisovateľ, básnik a ilustrátor, ktorý získa od vás najviac hlasov. Ale výhry čakajú aj na vás, účastníkov ankety. Spomedzi vašich listov vyžrebujeme sto a odmeníme ich. Sto šťastných výhercov dostane od nás kolekciu kníh s podpismi svojich obľúbených autorov s venovaním, odznak časopisu Slniečko, pohľadnice a farebnú taštičku vydavateľstva Mladé letá. Navyše z vás, ktorí odoberáte časopis Slniečko a pošlete nám najmenej 5 kupónov, vyžrebujeme ďalších desať výhercov. Tých čakajú tieto ceny: 1. magnetofón, 2. tranzistorový prijímač, 3. knihy za 500 Kčs, 4. knihy za 400 Kčs, 5. knihy za 300 Kčs, 6. až 10. cena knihy za 100 Kčs.

Sledujte ďalšie čísla Slniečka, čítajte rubriku Zlaté Slniečko. Nájdete tu informácie o anke- te, kupóny časopisu; dozviete sa, aké knižky pre vás vydávajú Mladé letá.

Listy posielajte na adresu: Redakcia Slniečka, Klincová ul. 35/a, 801 00 Bratislava. Nezabudnite uviesť svoje meno, vek i presnú adresu.

Ešte raz pripomínáme, že vašou úlohou je:

1. odpovedať do konca septembra na súťažnú otázku č. 1.

2. do 15. apríla 1978 nám oznámiť svojich obľúbených tvorcov detskej knihy.

3. ak odoberáte Slniečko, nalepovať si kupóny na list a poslať nám ich, keď ich budete mať aspoň 5.

Redakcia časopisu Slniečko
vydavateľstvo Mladé letá

JANOVE PRÁZDNINY

Keď Janko vyrástol, všetci okrem starkej mu vraveli Jano. Rozprávkových variev starkej, ktorými mu hrozila, sa už nebál, a tak si povedal: „Rozprávky starej matere o Jánošíkovi a bielej kňaznej viem už od slova do slova, nebudem doma. U nás rastie len sedmikráska a nezábudky. Chcem zažiť dáke príhody v divočine v pralesoch Slovenska!“ Zatúžil po prázdninách so strýcom Rafaelom a lete na Rovniach. Za dobrodružstvom bol by šiel aj do Tramtárie. Starká mu prikazovala: „Ešte si len tretinový chlap, keď pôjdeš horou, daj si pozor, sú tam psi, vlci, vtáci a iné výnimočné zvieratá.“ Jana sa zmocnila cestovná horúčka. Rozhodol sa, že si bude písať prázdninový denník. Nazval ho „Hrdinský zápisník.“ Zapísal si takéto zážitky: „Zo starej horárne sme chodili na obchôdzku s flintou pod kabátom. Objavili sme tajomstvo dračej steny, zakopaný meč i zlatý poklad pod Babou. Na ostrove Kormoránov sme videli veľké biele vtáky a zatúlané húsa. Len lišiak šibal nám stále unikal. Keď sme ustali, strýko

vytiahol z poľovníckej kapsy bochník, čaj a asi sto kociek cukru na posilnenie. Počúvali sme, ako pieseň horou šumí. A zrazu praskot! Horí! Straka, tento lesný rozhlas, ohlasovala škrekotom požiar. Utekal pred ním zajko bojko i smelý zajko, koza rohatá a jež, no najstarší zo všetkých vrbcov skoro zhorel. Keď sme uhasili posledný plamienok, nastalo ticho. Prišli sme až večer, v jazere plával utopený mesiačik. Na poličke ma čakala moja stará známa modrá kniha rozprávok, krásne rozprávky z lesa.

A čoskoro ma čakala cesta domov. Tešil som sa už do školy.“

Súťažná otázka č. 1: V tejto rozprávke je skrytých 44 názvov kníh slovenských spisovateľov. Vašou úlohou je uhádnuť aspoň desať a uviesť k nim aj mená spisovateľov. Vaše odpovede čakáme do konca septembra. Vyžrebujeme z nich desať správnych a odmeníme knihami.

Zápisník Slniečka

V lete t. r. by sa bol dožil 70. narodenín spisovateľ **Ludo Zúbek**, autor historických a umelecko-náučných kníh pre mládež.

Pri príležitosti 50. narodenín udelil prezident ČSSR Gustáv Husák básnikovi **Miroslavovi Váľkovi titul národný umelec**. Týmto vysokým ocenením dostalo sa uznania i básnikovým veršom pre deti, ktoré pre svoju hravosť a humornosť patria medzi najobľúbenejšiu poéziu dnešných mladých čitateľov.

Okresná knižnica a Mestský dom osvety v Trnave uporiadali začiatkom júna **výstavu Slniečko**. Mali Trnavčania mali na nej možnosť zoznámiť sa s obnoveným Slniečkom, najmä s jeho literárnou a výtvarnou prípravou. Na otvorení výstavy sa zúčastnil i zaslužilý umelec Rudo Moric, z podnetu ktorého začalo pred deviatimi rokmi obnovené Slniečko vychádzať.

Spisovateľ **Rudo Moric** odovzdal do tlače rukopis svojej najnovšej

knihy pre deti **Podivuhodné príbehy Adama Brezulu**. Ti čitatelia, ktorí majú radi zábavné príbehy, sa jej zaiste potešia, pretože je plná vzrušujúcich príhod, veselých zážitkov a dobrodružstiev.

Už po šiesty raz uskutoční sa v Bratislave výstava ilustrácií detských kníh **BIB '77**. Súčasťou tohto významného kultúrneho podujatia, na ktorom sa predstaví 230 ilustrátorov z 32 krajín sveta, bude samostatná výstava sovietskeho výtvarníka Nikolaja Popova, držiteľa Grand prix (Veľkej ceny) za BIB '75.

Moje najmilšie zvieratko

Môj starký má tri kone, Angelu, Hnedáka a Havrana. Angela je biela ako čisto napadnutý sneh. Má tri a pol roka. Jej oči vyzerajú veľmi skromne, ale to nie je pravda. Je to šibal mazaný všetkými mastami.

Havran je čierny ako kút v pivnici. Jeho srst sa ligoce ako hviezdička na oblohe. Má jeden a trištvrte roka. Hnedák má iba štyri mesiace.

Angelino prvé žriebä už nežije. Volalo sa Bela. Keď malo päť mesiacov, dedko ho predal. Dostalo sa do zlých rúk. Bolo trochu tvrdohlavé. Gazda ho za to zbil, takže o tri dni zahynulo. Bola som z toho veľmi smutná.

Druhé Angelino žriebä sa volá Havran. Učím sa na ňom jazdiť. V sedle sa udržím aj za menšieho cvalu. Moje začiatky boli veselé. Babka sa bála, že spadnem a zlomím si väz. Preto okolo chodníka dala všetky periny, deky a vankúše. A ja som sa schválne do toho všetkého hádzala.

Jana Godová,
Tvrdošín

Slniečko

Mesačník pre deti. Vydávajú Mladé letá, slovenské vydavateľstvo kníh pre mládež. Adresa redakcie: 801 00 Bratislava, Klincová 35 a. Telefón 681-58. Šéfredaktor Ján Turan, zást. šéfredaktora dr. Ondrej Sliacky, CSc., výtvarno-technický redaktor Ondrej Máriašy. Tlačia Polygrafické závody, n. p., Bratislava-Krasňany. Rozširuje PNS. Informácie o predplatnom a objednávky prijíma každá pošta a doručovateľ. Objednávky do zahraničia vybavuje PNS. Ústredná expedícia a dovoz tlače, 884 19 Bratislava, Gottwaldovo nám. 18 VII. Vychádza každý mesiac okrem júla a augusta. Cena výtlačku 3 Kčs, ročné predplatné 30 Kčs. Neobjednané rukopisy redakcia nevracia.

SLOVNÝK

Slovník
septembere

CUDZÝCH

SLOV

ZOO

Príklad slova: ~~zoo~~ zima napísa

SLOVNÍK CUDZÝCH SLOV

lebo cudzým slovom
malokto rozumie.

Tučna počítajú
Cudzíe slovo poznáte,
podľa toho či je to naše
slovo

ZOO je skratka
a znamená:
zveri odsadia

SLON a hori
LEV hrúško

prokeďže a sajam

okolo ZOO je veľa mespra rodly bosly,
lebo, prokeďže je aj
v našej dedyne

zajko Múky
spac